Kadernota 2025-2028

Moerdijk zorgt, bouwt en groeit

MOERDIJK

Colofon

Ontwerp/opmaak: John Gaasbeek, johngaasbeek.nl

Fotografie: Gert van der Ros, Marcel Otterspeer, gemeente Moerdijk, Adobe Stock

Uitgave: juni 2024

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook en evenmin in een geautomatiseerd gegevensbestand worden opgeslagen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Gemeente Moerdijk.

Inhoud

Inleiding 4
Leeswijzer 5

Hoofdstuk 1 - Uitgangspunten voor de meerjarenramingen 2025-2028 6

Hoofdstuk 2 - Budgetaanpassingen bestaand beleid en actualisatie eerdere nieuwe ontwikkelingen 10

Hoofdstuk 3 - Nieuwe ontwikkelingen 12
Samen aan de slag voor het klimaat in Moerdijk 13
Prettig en veilig wonen en leven in Moerdijk 14
Economie als versneller voor een vitaal Moerdijk 19
Ondersteuning voor mensen die het écht nodig hebben 23
Partnerschap in een veranderende samenleving 31

Hoofdstuk 4 - Financieel meerjarenperspectief 36

Hoofdstuk 5 - Overige ontwikkelingen en onzekerheden 38

Hoofdstuk 6 - Vervolgaanpak richting het opstellen van de begroting 2025-2028 43

Bijlage 1 - Budgetaanpassingen bestaand beleid 44
Bijlage 2 - Actualisatie eerdere nieuwe ontwikkelingen 50
Bijlage 3 - Nieuwe ontwikkelingen 52
Bijlage 4 - VNG begrotingsadvies 2025-2028 53

Inleiding

Voor u ligt de kadernota 2025, het startpunt van de planning- en control (P&C) cyclus 2025. In deze kadernota wordt ingegaan op diverse (financiële) uitgangspunten, nieuwe ontwikkelingen die we als gemeente op ons af zien komen en wordt op hoofdlijnen inzicht gegeven in wat dit betekent voor de (toekomstige) financiële positie van de gemeente Moerdijk. Met deze kadernota geeft de gemeenteraad de kaders mee die het vertrekpunt vormen voor de op te stellen begroting 2025-2028, die in het najaar 2024 aan de gemeenteraad zal worden aangeboden.

Bij de totstandkoming van deze kadernota is (in lijn met voorgaande jaren) de gemeenteraad tussentijds in het proces betrokken. In de raadsinformatiebijeenkomst van 7 mei 2024 is de concept kadernota toegelicht, waarna de gemeenteraad ook eigen kadervoorstellen in kon dienen. Dit zodat in de commissie van 4 juni 2024 en de raadsvergadering van 27 juni 2024 een integrale afweging gemaakt kan worden in de door het college en de raadsfracties aangedragen nieuwe ontwikkelingen.

Financieel zijn de uitkomsten alleen voor het jaar 2025 positief. Het structurele begrotingssaldo is in dat jaar nog ruim positief (€ 3,9 miljoen). Vanaf 2026 slaat dat beeld om en worden op basis van de huidige inzichten voor 2026 (€ 2,5 miljoen), 2027 (€ 2,5 miljoen) en 2028 (€ 1,4 miljoen) structurele tekorten verwacht. Dit is een landelijk beeld waar veel gemeenten vanaf 2026 (ook wel het “ravijnjaar” genoemd) mee geconfronteerd worden door de sterke terugval van de belangrijkste inkomstenbron van gemeenten (de algemene uitkering). Met de voorjaarsnota 2024 is er vanuit het Rijk wat meer duidelijkheid en middelen beschikbaar gekomen. Hoewel bovenstaande tekorten daarmee lager zullen uitvallen, is het landelijke financiële probleem van gemeenten hiermee nog niet opgelost. De VNG blijft hier richting het Rijk aandacht voor vragen.

Bovenstaande ontwikkelingen leiden nog niet tot zorg, maar betekenen wel dat we als college de komende periode doorgaan met het al aangekondigde proces om te onderzoeken hoe de begrotingsruimte voor de komende jaren structureel vergroot kan worden.
Ten opzichte van voorgaande jaren is in deze kadernota ook een nadrukkelijke(re) plaats gegeven aan de diverse ontwikkelingen die op ons afkomen en de daarmee gepaard gaande onzekerheden. Zowel de onzekerheden rondom de algemene uitkering uit het gemeentefonds als de lange termijneffecten van voorgenomen investeringen na 2028 hebben een effect op de realiseerbaarheid van de ambities van onze gemeente.

Zoals gezegd vormt deze kadernota 2025 het vertrekpunt op basis waarvan wij de komende periode de begroting 2025 – 2028 zullen gaan opstellen.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 worden allereerst de uitgangspunten toegelicht die zijn gehanteerd bij het opstellen van deze kadernota en die uiteindelijk ook gehanteerd zullen worden in het verdere verloop naar de op te stellen meerjarenbegroting 2025-2028.

Vervolgens wordt ingegaan op bijstellingen die in reeds bestaande budgetten worden voorzien (hoofdstuk 2) en worden de nieuwe ontwikkelingen per programma toegelicht (hoofdstuk 3). Dit kan gaan om nieuwe wetgeving of nieuwe plannen en ambities die via de kadernota aan de gemeenteraad worden voorgelegd zodat op basis daarvan een integrale afweging gemaakt kan worden.

In hoofdstuk 4 wordt een schets gegeven van de uitkomsten van het financieel meerjarenperspectief voor de jaren 2025-2028 en wordt inzicht gegeven in de reservepositie van de gemeente.

In hoofdstuk 5 wordt nader ingegaan op diverse ontwikkelingen en onzekerheden die ten tijde van het opstellen van deze kadernota spelen. Dit zijn ontwikkelingen die (de komende jaren) nog invloed kunnen gaan hebben op het financieel meerjarenperspectief van de gemeente, maar die gezien de onzekerheden of termijn waarop die zich gaan voordien, niet zijn verwerkt in de cijfers van deze kadernota. In dit hoofdstuk worden grove indicaties gegeven van wat dit (mogelijk) gaat betekenen voor het gepresenteerde meerjarenperspectief.

Tot slot wordt in hoofdstuk 6 stilgestaan bij het verdere verloop richting het opstellen van de begroting 2025-2028.

Hoofdstuk 1 - Uitgangspunten voor de meerjarenramingen 2025-2028

Het is belangrijk om de uitgangspunten (kaders) met elkaar vast te leggen die gehanteerd zullen worden in het verdere verloop naar de op te stellen meerjarenbegroting 2025-2028.
Onderstaande uitgangspunten zijn vanuit dit perspectief geformuleerd:

1. Inzet op een sluitende begroting voor 2025 en niet op een totaal sluitende meerjarenbegroting.

Het opstellen van een begroting gebeurt op basis van reële verwachting van de ontwikkelingen van bestaand beleid, aangevuld met nieuwe ontwikkelingen in het kader van b.v. het realiseren van ambities. Met betrekking tot de grootste begrotingspost (omvang algemene uitkering uit het gemeentefonds; inkomstenpost ruim € 70 mln.) bestaat de meeste onduidelijkheid en dan met name voor de jaren vanaf 2026. Net als voorgaande jaren is de inzet om in ieder geval voor het eerstkomende begrotingsjaar tot een sluitende begroting te komen.

2. Voor de verwachte ontwikkeling van het aantal inwoners en woningen gaan we uit van de actuele woningbouwprognose.

In deze kadernota is rekening gehouden met onderstaande ontwikkeling van het aantal woningen. Dit op basis van de prognoses ten tijde van het opstellen van deze kadernota (maart 2024). Voor de stijging van het aantal inwoners wordt ervan uitgegaan dat dit aantal toeneemt met 1 persoon voor elke nieuwe woning. Bij het opstellen van de uiteindelijke begroting worden de aantallen eventueel geactualiseerd aan de hand van de op dat moment meest recente woningbouwprognose.

Jaar	Aantal inwoners	Aantal woningen
2025	38.271	17.175
2026	38.477	17.381
2027	38.711	17.615
2028	38.993	17.897

Deze aantallen zijn o.a. van belang voor de inschatting van de opbrengsten die we als gemeente uit het gemeentefonds ontvangen. Het aantal inwoners en woningen zijn maatstaven op basis waarvan (een deel) van de algemene uitkering onder gemeenten wordt verdeeld (zie ook uitgangspunt 3). Daarnaast wordt het aantal woningen gebruikt voor de inschatting van hieruit voortkomende ozb opbrengsten (zie ook uitgangspunt 11).

3. De opbrengst m.b.t. de algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt in de begroting 2025-2028 gebaseerd op de meicirculaire 2024.

De raming van de uitkering die we als gemeente uit het gemeentefonds ontvangen baseren we in de begroting 2025 - 2028 (overeenkomstig voorgaande jaren) op de meicirculaire 2024. Hiermee voldoen we aan de begrotingsrichtlijnen van de provincie als financieel toezichthouder.

Op het moment dat deze kadernota wordt opgesteld zijn de uitkomsten van de meicirculaire 2024 nog niet bekend. De septembercirculaire 2023 is de laatste circulaire waarin vanuit het Rijk een structureel beeld is afgegeven. Deze structurele effecten zijn in deze kadernota verwerkt. Daarnaast is rekening gehouden met de indexering (verleggen basisjaar) en is met actuele cijfers gerekend, zoals het aantal verwachte inwoners

en woningen (zie uitgangspunt 2).

Met name voor de jaren vanaf 2026 zijn er onzekerheden over de omvang van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Dit wordt nader toegelicht in hoofdstuk 5.

4. Ontwikkelingen bijdrage aan Werkplein en BUIG-gelden vanuit Rijk zijn aan elkaar gelijk en hebben geen effect op het begrotingsresultaat van de gemeente.

De toename van de kosten voor het werkplein hebben deels betrekking op de verstrekking van uitkeringen. Gemeenten ontvangen hiervoor middelen vanuit het Rijk, de zgn. BUIG-gelden. In de cijfers van de kadernota wordt uitgegaan dat beide ontwikkelingen aan elkaar gelijk zijn en dus geen mutatie opleveren voor de jaren 2025-2028. De apparaatskosten van het Werkplein vallen daar niet onder.

5. Uitvoeringskosten voor nieuwe taken m.b.t. meewerken aan rijksbeleid worden gecompenseerd door een bijdrage van het rijk.

Voor nieuwe taken die wij als gemeente uitvoeren op grond van het meewerken aan rijksbeleid hanteren we vanaf de begroting 2022 het uitgangspunt dat naast een bedrag voor de uitvoeringskosten ook een bedrag als bijdrage van het Rijk wordt ontvangen. Per saldo werken deze nieuwe taken dan budgettair neutraal.

6. Prijsontwikkeling 2025 (algemeen)

Het toepassen van een algemene prijsontwikkeling op alle budgetten in de begroting werd in de afgelopen jaren niet toegepast. Voor 2025 wordt deze werkwijze gecontinueerd. Dit om te voorkomen dat alle budgetten standaard worden geïndexeerd met een bepaald percentage en daarmee het risico op “lucht in de begroting” toeneemt. Wel wordt bij het opstellen van de begroting rekening gehouden met bijstellingen die vastliggen in afgesloten contracten.

Verder zijn in deze kadernota de verwachte effecten m.b.t. de loonkostenontwikkeling (zie uitgangspunt 7) en de beheerplannen (zie uitgangspunt 8) verwerkt.

7. Loonkostenontwikkeling (t/m maart 2025 conform CAO en vanaf april 2025 3,3%)

De huidige cao loopt tot en met 31 maart 2025 en heeft geresulteerd in een loonsverhoging van 6,0%. Vanaf april 2025 is er nog niets bekend. Op basis van de laatste prognose van het Centraal Planbureau (maart 2024) wordt voor 2025 een indexering van 4,4% verwacht. In deze kadernota is daarom (bovenop de effecten conform de CAO) voor de periode april t/m december 2025 rekening gehouden met een toe te passen indexering van 3,3% (4,4% * 9/12).

8. Prijsontwikkeling beheerplannen (4,83%)

Sinds 2012 wordt voor de prijsontwikkeling met betrekking tot beheerplannen (o.a. wegbeheer en groenbeheer) de zgn. CROW-index gehanteerd over het laatste volledige jaar. Dit betekent voor 2025 een verhoging van de budgetten voor de uitvoering van beheerplannen van 4,83%.

9. Bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen

De gemeenschappelijke regelingen waaraan de gemeente deelneemt passen in hun meerjarenbegroting steeds vaker een meerjarige (cumulatieve) indexering van lonen en prijzen toe, waardoor de gemeentelijke bijdrage per jaar steeds verder oploopt. De gemeente past deze werkwijze in de eigen begroting niet toe, met name niet bij de raming van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Uitgangspunt voor de gemeentelijke begroting is om de bijdrage aan een GR die voor 2025 is berekend in de daaropvolgende jaren gelijk te houden.

10. Indexering gemeentelijke tarieven (algemeen)

In het verleden heeft de gemeenteraad als beleidslijn vastgesteld dat de gemeentelijke heffingen jaarlijks in ieder geval worden verhoogd met de (verwachte) inflatie. Als dat niet gebeurt, dan gaan de inkomsten van de gemeente achterlopen op de uitgaven. Want als gemeente krijgen we bij onze uitgaven ook te maken met prijsstijgingen/inflatie.

Als maatstaf voor die verwachte inflatie gebruiken we als gemeente al geruime tijd de geharmoniseerde consumentenprijsindex (hicp). Omdat de gemeenteraad voorafgaand aan een jaar (in december) de gemeentelijke tarieven moet vaststellen en de werkelijke inflatiecijfers pas na afloop van het jaar bekend worden, kijken we in de kadernota jaarlijks terug naar de werkelijke indexcijfers.

Bij de tariefberekening 2024 (in 2023 berekend) werd nog uitgegaan van onderstaande prognoses van het Centraal Planbureau zoals die in het Centraal Economisch plan (CEP) 2023 waren gepubliceerd:

Consumentenprijsindex (hicp)	2023	2024	2025
CEP 2023 (maart 2023)	2,9% (prognose)	3,2% (prognose)	-
CEP 2024 (maart 2024)	4,1%	2,7%	2,5%

In maart 2024 is het Centraal Economisch Plan (CEP) 2024 gepubliceerd. Daarin zijn onderstaande inflatiecijfers opgenomen:

Consumentenprijsindex (hicp)	2023	2024	2025
CEP 2024 (maart 2024)	4,1% (werkelijk)	2,7% (prognose)	2,5% (prognose)

Voor 2025 wordt een prijsontwikkeling verwacht van 2,5%. Verder blijkt de werkelijke prijsontwikkeling over 2023 ca. 1,2% hoger te liggen dan eerder werd verwacht en is de prognose voor 2024 juist met ca. 0,5% neerwaarts bijgesteld. Om aan te blijven sluiten bij de geharmoniseerde consumentenprijsindex (hicp) nemen we die verschillen mee in het toe te passen indexcijfer voor 2025.

Dit resulteert in onderstaande berekening van het toe te passen indexcijfer 2025.

Consumentenprijsindex (hicp)	2023	2024	2025	Totaal
CEP 2023 (maart 2023)	2,9%	3,2%	-	
CEP 2024 (maart 2024)	4,1%	2,7%	2,5%	
Verschil	**1,2%**	**-0,5%**	**2,5%**	**3,2% (indexcijfer 2025)**

Voor meer informatie over deze werkwijze wordt ook verwezen naar de presentatie zoals die is gegeven tijdens de raadsinformatiebijeenkomst op 7 maart 2024.

11. Indexering ozb en toeristenbelasting (3,2%)

Bij de berekening van de opbrengsten voor de ozb en toeristenbelasting wordt rekening gehouden met een toename conform de verwachte prijsontwikkeling. Op basis daarvan wordt voor de ozb en toeristenbelasting voor 2025 een indexcijfer toegepast van 3,2% (zie berekening bij uitgangspunt 10).

Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat dit niet automatisch betekent dat de uiteindelijke ozb tarieven voor 2025 ook 3,2% hoger zullen uitvallen dan in 2024. Bij de berekening van de uiteindelijke tarieven (die de gemeenteraad in december 2024 vaststelt) wordt namelijk rekening gehouden met de waardestijging (of daling) van objecten. Ter indicatie: indien op basis van de informatie die tegen die tijd vanuit de Belastingsamenwerking West- Brabant (BWB) wordt verkregen bijvoorbeeld blijkt dat de gemiddelde woningwaarde met 4% is toegenomen, dan zal het ozb tarief voor 2025 met 0,8% verlaagd worden. Dit zodat de gemiddelde ozb aanslag 3,2% hoger zal komen te liggen dan in 2024.

Verder geldt dat de verwachte nieuwbouw van woningen en niet-woningen tot aanvullende ozb opbrengsten zal leiden. In deze kadernota is daar als volgt rekening mee gehouden:

- Voor de woningen zijn de extra ozb opbrengsten gebaseerd op de verwachte toename van het aantal woningen (zie ook uitgangspunt 2).
- Voor de niet-woningen is rekening gehouden met nieuwbouw van jaarlijks € 50 miljoen. Aanvullend daarop is als gevolg van de realisatie van gebouwen op het LPM-terrein rekening gehouden met € 50 miljoen aan nieuwbouw in 2024 en in de periode 2025 t/m 2028 jaarlijks € 100 miljoen. Naar verwachting zal 2028 het laatste jaar zijn waarbij er sprake is van extra nieuwbouw m.b.t. het LPM-terrein.

Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat bij de verdeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds onder andere rekening wordt gehouden met verschillen in de mate waarin gemeenten zelf belasting kunnen heffen. Hiervoor wordt de totale woz waarde als maatstaf gebruikt. Met deze effecten is rekening gehouden in de actualisatie van de algemene uitkering (zie ook uitgangspunt 3).

12. Tariefontwikkeling rioolrechten (3,2%)

In het in september 2020 vastgestelde vGRP is uitgegaan van een jaarlijkse stijging van het tarief met het percentage van de prijsontwikkeling voor het betreffende jaar. Voor 2025 komt dit uit op 3,2% (zie berekening bij uitgangspunt 10).

13. Tarieven afvalstoffenheffing (100% kostendekkend)

Voor het tarief van de afvalstoffenheffing wordt zoals voorgaande jaren uitgegaan van een 100% kostendekkend tarief. De verwachting is dat het tarief van de afvalstoffenheffing voor 2025 met ca. 2,5% zal stijgen.

14. Tarieven lijkbezorgingsrechten (40% kostendekkend)

Op basis van de in 2020 gemaakte afspraken met de gemeenteraad over hoogte van de lijkbezorgingsrechten worden de tarieven gebaseerd op een kostendekkingspercentage van 40%. Dit uitgangspunt is ook voor de komende jaren gehanteerd.

Hoofdstuk 2 - Budgetaanpassingen bestaand beleid en actualisatie eerdere nieuwe ontwikkelingen

De kadernota is jaarlijks het moment waarop nieuwe ontwikkelingen aan de gemeenteraad voorgelegd worden zodat op basis daarvan een integrale afweging gemaakt kan worden. Om een zo goed mogelijk inzicht te krijgen in de financiële positie van de gemeente, is ook een actueel inzicht nodig in de ontwikkelingen die zich binnen het bestaand beleid voordoen.

In bijlage 1 is een specificatie opgenomen van de budgetaanpassingen bestaand beleid. Dit betreft bijstellingen van reeds bestaande budgetten waar bijvoorbeeld als gevolg van kostenontwikkelingen duidelijk is dat daar voor de jaren 2025-2028 een bijstelling in nodig is.

In bijlage 2 is een specificatie opgenomen m.b.t. de actualisatie van de middelen die op basis van eerdere besluitvorming al in de stelpost nieuw beleid waren opgenomen.

Nadere toelichting m.b.t. kostenontwikkelingen sociaal domein

Zoals in bijlage 1 is te zien doen zich vooral binnen programma 4 (vnl. sociaal domein) kostenstijgingen voor binnen de reeds bestaande budgetten. De totale lasten binnen programma 4 waren in de begroting 2024 begroot op ca. € 54 miljoen. Dit neemt naar verwachting met ca. 6% toe.

Een groot aandeel van de kostenstijgingen wordt veroorzaakt door de indexering van tarieven en personeelskosten (inzet jeugdprofessionals, Wmo-aanbieders, meldpunt crisiszorg, bibliotheek, jeugdbescherming en reclassering).

Specifiek bij jeugdhulp zien we een aantal factoren:

- Het is beleid om jeugdzorg met (gesloten) verblijf af te bouwen en jongeren zo thuis mogelijk hulp te bieden met bijvoorbeeld gezinszorg of pleegzorg. Dit zijn varianten die in het voordeel zijn voor de jongeren maar flink duurder zijn in kosten.
- Daarnaast zien we zorg voor jeugdigen met een verstandelijke beperking of zeer complexe problematiek bij 0-6 jarigen. Zowel de omvang als de duur van deze trajecten neemt toe. Deze groep stijgt. Behandeling of soms toch opname of dagbesteding in een extern verblijf is zeer kostbaar. Problematiek in deze doelgroep laat zich weinig bewegen door preventie. Vaak is sprake van een diagnose of een beperking. Sturingsruimte zit in toeleiding naar Wet Langdurige Zorg (oudere kinderen) en eventueel in uitbreiding van pilot onderwijs/zorg (zoals op het Pallet). Ook de ontwikkelingen op inclusief onderwijs kan voor de 0-6 jr doelgroep een beweging met zich meebrengen naar meer "thuis nabij'. Mogelijk dat kinderen daardoor eerder doorstromen naar reguliere onderwijs.

Bovenstaande kostenstijgingen zijn o.a. gebaseerd op de realisatiecijfers over 2023. Daarbij is in deze kadernota zo realistisch mogelijk ingeschat welk effect de kostenstijgingen die we in 2023 hebben gezien naar verwachting gaat hebben op de jaren vanaf 2025. Het verplichte karakter van de uitgaven en het feit dat bij complexe zorg individuele casussen tot aanzienlijke kosten kunnen leiden, maakt het lastig(er) om deze uitgaven nauwkeurig in te schatten. Richting het opstellen van de begroting 2025-2028 zullen we dan ook blijven monitoren en op basis van de meest actuele inzichten de uiteindelijke begrotingsramingen opstellen.

Nadere toelichting m.b.t. resterende taakstelling Mens en Maatschappij

De Taakstelling Mens en Maatschappij is grotendeels gerealiseerd. Op dit moment is in de cijfers vanaf 2025 nog een taakstelling begroot van € 171.000.

In de budgetaanpassingen bestaand beleid worden voor de Wmo vanaf 2025 kostenstijgingen voorzien (zie boven). Deze kostenstijgingen worden deels gecompenseerd door een minder sterke groei van het aantal indicaties dan verwacht. Maar ook door het afgeven van meer lichtere indicaties dan verwacht. Dit als gevolg van investeringen in onder meer ergotherapie bij de Wmo huishoudelijke ondersteuning en het bredere uitgangspunt van re-ablement: aanleren wat iemand nog zelf kan en daardoor mogelijk lichtere hulp nodig heeft. Hierdoor zijn de kostenstijgingen voor Wmo begeleiding ca. € 21.000 en voor Wmo huishoudelijke hulp ca. € 178.000 lager uitgevallen dan dat puur op basis van de tariefontwikkelingen het geval zou zijn geweest. Samen een bedrag van € 199.000.

Uit bovenstaande kan worden afgeleid dat de genomen maatregelen uit de Scan Mens en Maatschappij nog steeds effect hebben. De kostenstijgingen binnen de Wmo waren hoger geweest zonder de maatregelen. Vanuit dat oogpunt kan gesteld worden dat de resterende taakstelling van € 171.000 als gerealiseerd kan worden beschouwd. In de cijfers van deze kadernota is daarom rekening gehouden met het inboeken van de resterende taakstelling.

Hoofdstuk 3 - Nieuwe ontwikkelingen

De kadernota is jaarlijks het moment waarop nieuwe ontwikkelingen aan de gemeenteraad voorgelegd worden zodat op basis daarvan een integrale afweging gemaakt kan worden. Dit kan gaan om nieuwe wetgeving of nieuwe plannen en ambities van de gemeente zelf.
In dit hoofdstuk worden per programma de nieuwe ontwikkelingen toegelicht.

Aanvraag tijdelijke en vaste formatie

Als algemene opmerking bij de nieuwe ontwikkelingen geldt dat bij diverse ontwikkelingen sprake is van benodigde personele capaciteit. In deze kadernota vraagt het college voor ca. 13 fte aan structurele formatie (variërend van 12,4 fte in 2025 tot 14,4 fte in 2027). Daarnaast wordt incidentele formatie gevraagd voor 2025 (4 fte), 2026 en 2027 (3 fte). De formatievraag valt uiteen in formatie voor nieuwe ambities, voor bestaande ambities en formatie om werk dat voortkomt uit autonome ontwikkelingen het hoofd te bieden. Het college heeft kritisch gekeken naar de formatieclaims maar komt tot de conclusie dat ze nodig zijn om de ambities van de raad, zoals vastgelegd in het bestuursakkoord, te kunnen realiseren.

Zo vraagt het college concreet op basis van het programma veiligheid 3 fte om aan haar verantwoordelijkheid als risico gemeenten te kunnen voldoen. Maar ook 3 fte voor het programma nieuwkomers om asielzoekers, statushouders, Oekraïense vluchtelingen en arbeidsmigranten goed in de Moerdijkse samenleving op te kunnen nemen. Deze formatie voor de jaren 2025 t/m 2028 kan gedekt worden uit de reserve Nieuwkomers. Ook voor het uitwerken en uitvoeren van het programma sociaal domein geldt dat de huidige capaciteit niet toereikend is. Een versterking van het strategisch vermogen op dit domein is noodzakelijk om de doelstellingen uit het bestuursakkoord te realiseren en de focus op gebiedsgericht werken en preventie verder vormt te geven. Ditzelfde geldt voor het strategische vermogen op gebied van economie en gebiedsontwikkeling. Deze ontwikkelingen vragen van Moerdijk dat zij zich in regionale samenwerkingen maximaal kan positioneren.

Onder autonome ontwikkelingen verstaan we zaken zoals areaaluitbreiding als gevolg van de ontwikkeling van woningbouwlocaties, wat zich onder andere uit in extra benodigde formatie (oplopend naar 3 fte vanaf 2027) voor de buitendienst. Maar ook uit zich dit in toenemende vraag vanuit het sociaal domein en formatie bij het cluster personeelszaken in verband met het sterk gestegen aantal vacatures die tijdelijk en structureel vervuld moeten worden.

Bovenstaande ligt in lijn met de paragraaf bedrijfsvoering van de begroting 2024-2027 (november 2023) waarin reeds is benoemd dat “de verwachting is dat het personeelsbestand de komende jaren zal blijven stijgen, o.a. vanwege de uitbreiding en verzwaring van gemeentelijke taken op het terrein van woningbouw, duurzaamheid en klimaat.”

Samen aan de slag voor het klimaat in Moerdijk

Er ligt een grote opgave om tot een duurzaam Moerdijk te komen. Het tegengaan van klimaatverandering, aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering en een transitie naar een circulaire economie zijn randvoorwaarden voor het behoud van onze leefbaarheid.

Energietransitie en klimaatadaptatie hebben ook impact op hoe we onze openbare ruimte inrichten en beheren. De klimaatadaptatie en energietransitie gaan ons landschap veranderen. Het vraagt om een ontwikkelend perspectief op onze ruimtelijke ordening, waarbij we opgaven slim combineren en de kwaliteit van het landschap bewaren.

Binnen dit programma zijn er geen nieuwe ontwikkelingen die om financiële middelen vragen.

Prettig en veilig wonen en leven in Moerdijk

Wonen in een fijne omgeving die prettig en veilig voelt, is een belangrijke pijler van het dagelijks welzijn. Met elf woonkernen is daar binnen onze gemeente dan ook dagelijks aandacht voor. Met de juiste woningen, beschikbare voorzieningen, een goede bereikbaarheid, een gevoel van veiligheid en gezondheid en een aangename sociale omgeving.

2.1 Capaciteit vergunningverlening evenementen (0,6 fte)

Aanleiding:
Om de professionaliseringslag op het gebied van de evenementen door te zetten en goed op te pakken is extra formatie APV-vergunningen nodig.

Toelichting:
Op het gebied van evenementen zijn we bezig met een professionaliseringsslag. De afgelopen jaren is er gewerkt met verouderd beleid en kon er vanwege een capaciteitsprobleem niet voldoende worden geïnvesteerd in voorloverleggen, anticiperen op incidenten en evaluaties. Er wordt in 2024 nieuw beleid opgesteld en we werken intensiever samen met organisatoren en partners. De intensievere samenwerking is nodig omdat de regels en voorwaarden om een evenement te kunnen organiseren steeds complexer worden. De regeldruk en het niveau van de aan te leveren stukken is vaak hoog waardoor veel organisaties, die vaak bestaan uit vrijwilligers, aangeven niet te kunnen voldoen aan deze vraag. Met extra formatie binnen het cluster AVP-vergunningen kunnen we organisatoren beter faciliteren. Er komen ongeveer 300 aanvragen per jaar binnen. De meest complexe aanvragen, beleid etc. liggen bij de evenementencoördinator. Gekeken naar de tijdsbesteding van één aanvraag (niet complex) komen we op jaarlijks 0,6 extra benodigde fte (dit is incl vooroverleg en evaluatie waar nodig).

Financieel effect:

2025	2026	2027	2028	I/S
€ 0*	€ 0*	€ 0*	€ 0*	S

Onderbouwing:	0,6 fte schaal 9 (indicatief) = € 53.000 *Op dit moment is de inschatting gemaakt dat deze kosten (€ 53.000) opgevangen kunnen worden binnen de totale kostendekkendheid van de leges. Richting het opstellen van de begroting 2025-2028 wordt dit nader uitgewerkt.

2.2 Capaciteit Programma Veiligheid op orde (3 fte)

Aanleiding:
Om het huidige takenpakket in kaart te brengen en een doorkijk te maken naar de toekomst hebben we samen met het cluster veiligheid een programma veiligheid opgesteld. De capaciteit die op dit moment aanwezig is binnen het cluster veiligheid is onvoldoende om het huidige takenpakket kwalitatief goed uit te kunnen voeren. Daar komen met het programma nog een aantal bestuurlijke ambities bij zoals doorontwikkeling crisisbeheersing, contact met risicovolle bedrijven, bredere aanpak ondermijning met o.a. ondermijningsbeelden, een informatieknooppunt en coördinatie op actiedagen en betere borging van de sociale veiligheid binnen de gemeente. Om het totale takenpakket en de bestuurlijke ambities uit te kunnen voeren is extra capaciteit nodig. Eén extra fte op fysieke veiligheid, één extra fte op ondermijning en één extra fte op sociale veiligheid.

Naast het voorstel voor extra capaciteit op veiligheid vragen we wegens pensionering van één van de huidige medewerkers voor de duur van zes maanden dubbele bezetting op een bestaande functie adviseur fysieke veiligheid. Dit is nodig voor een ruime overdracht van kennis over het grondgebied, de aandachtspunten en de (risicovolle) bedrijven, deze kennis is op dit moment nog niet voldoende geborgd binnen het cluster vanwege personele wisselingen.

Toelichting:
De afgelopen jaren zijn er binnen het cluster veiligheid veel extra (wettelijke) taken en activiteiten bijgekomen of geïntensiveerd zoals advisering in bijzondere projecten intern en extern, mainport, cameratoezicht, bevolkingszorg, regionaal veiligheidsbeleid (integraal veiligheidsplan) etc., deze taken kwamen voort uit landelijke wetgeving, bestuurlijke ambities en beleid vanuit de gehele organisatie. Vanwege capaciteitsgebrek was het niet mogelijk om al deze taken goed op te pakken.
We hebben met het programma veiligheid een inventarisatie gemaakt van de huidige taken en van de bestuurlijke ambities voor de toekomst. Daaruit blijkt dat we extra formatie nodig hebben op fysieke veiligheid, ondermijning en sociale veiligheid. Met de inzet van extra capaciteit kunnen we als gemeente onze taken oppakken en daardoor weer op het hoogste niveau meepraten en acteren als gemeente om een bijdrage te leveren aan risicobeperking, het aanpakken van ondermijnende criminaliteit en zorgen voor een sociaal veilige leefomgeving voor onze inwoners.

Financieel effect:

2025	2026	2027	2028	I/S
€ 291.000 € 41.000	€ 291.000 € 0	€ 291.000 € 0	€ 291.000 € 0	S I

Onderbouwing:	1 fte adviseur ondermijning, indicatie schaal 10 1 fte adviseur fysieke veiligheid, indicatie schaal 10 1 fte adviseur sociale veiligheid, indicatie schaal 10 Zes maanden overlap fysieke veiligheid, schaal 10

2.3 Organisatie buitensport op orde

Aanleiding:
Bewegen, ontmoeten en het verenigingsleven zijn belangrijk voor de gezondheid en het welzijn van de inwoners. De gemeente Moerdijk heeft daarom in de gehele gemeenten diverse sportcomplexen in bezit. Vanuit de verenigingen komen regelmatig vragen over beheer, onderhoud en wensen. Bijvoorbeeld vragen over uitbreiding van het sportcomplex als gevolg van ledengroei of de vraag om een 'nieuwe' sport zoals paddel te faciliteren.
Op dit moment kunnen verenigingen onvoldoende bij de gemeente terecht. Onze rentmeester ontzorgt ons in de operationele uitvoering, maar als de vragen van verenigingen complexer worden, komen ze bij de gemeente terecht. Het afhandelen van vragen van verenigingen is onvoldoende belegd. Voor de buitensportaccommodaties loopt reeds een onderzoek waarvoor in 2024 een raadsvoorstel volgt. Hierover wordt een informatieavond georganiseerd.

Toelichting:
We krijgen al enige tijd signalen van onvrede van sportverenigingen in die zin dat de gemeente onvoldoende reageert op meldingen, signalen en wensen. Uit analyse blijkt dat formeel slechts 0,25 fte is ingericht voor buitensport. Ofwel: er is één medewerker die een kwart van de tijd besteedt aan buitensport. Deze 0,25 fte is bedoeld voor uitvoering van het meerjaren beheerplan, het contractbeheer met de rentmeester en vervangingen en renovaties. Vragen om uitbreidingen van sportcapaciteit, bijstelling van het aanbod, verbeteringen van de accommodaties en wijzigingen in samenwerking blijven vaak te lang onbehandeld.

Zoals nu blijkt, uit onder andere het voorlopig externe advies, is het volgende nodig.
1. Een taak als dagelijks aanspreekpunt voor verenigingen. Voor dagelijks contact met de rentmeester, coördinatie tussen verschillende vakgebieden en zorg voor het dagelijks beheer;
2. Een sportbeleidstaak: aanvragen van verenigingen met wensen over uitbreidingen, wijzigingen en samenwerking behandelen
3. 0,5 fte i.p.v. 0,25 fte om echt goed assetmanagement uit te voeren over de eigendommen
4. Een administratieve taak ten behoeve van het contractbeheer

We vragen werkbudget voor de komende twee jaar om te ervaren wat de meest wenselijke structurele invulling is. Daarnaast zijn thema's als mogelijke dekking voor deze kosten uit het verbeteren van kostendekkendheid van buitensport nog niet onderzocht.

Financieel effect:

2025	2026	2027	2028	I/S
€ 215.000	€ 215.000	€ 0	€ 0	I

Onderbouwing:	Uitgaande van ca. 1,5 fte tijdelijke inhuur (zie onder) tegen een gangbaar uurtarief is € 215.000 benodigd in 2025 en 2026. Met dit bedrag kunnen bovenstaande taken in 2025 en 2026 worden gerealiseerd en tegelijkertijd onderzocht worden wat structureel nodig is om de ondersteuning van buitensport goed te organiseren. Afhankelijk van de exacte uitwerking (inhuur tijdelijke extra capaciteit of na verloop van tijd deels herschikken bestaande capaciteit op basis van uitkomsten onderzoek) is het uitgangspunt om de komende 2 jaar te werken met: 1 fte aanspreekpunt/ operationeel beheerder (schaal 9) 0,25 fte beleidsadviseur sport (schaal 10) 0,25 fte beheeradviseur (schaal 10)

2.4 Capaciteit buitendienst als gevolg van areaaluitbreiding (ingroei naar 3 fte)

Aanleiding:
Areaaluitbreiding als gevolg van o.a. versnelde woningbouw zorgt voor extra druk op het serviceteam. Het is niet reëel om te verwachten dat we met eenzelfde omvang van de buitendienst, op termijn de service kunnen blijven verlenen aan de inwoners als nu. Met het afronden van het project Bosselaar Zuid komen we op een omslagpunt dat extra formatie nu echt nodig is. We blijven de komende jaren groeien in areaal en het is daarom van belang om met het serviceteam mee te groeien. We stellen voor om in 3 jaar toe te groeien naar een uitbreiding met 3 fte.

Toelichting:
De gemeentelijke groeiambitie heeft impact op de buitendienst. De gemeente groeit komende 10 jaar naar verwachting met ruim 2700 woningen en we krijgen naast de afgeronde woningbouwprojecten van de afgelopen jaren, nu ook Bosselaar Zuid geheel in beheer.

Zonder de nieuwe woningbouwambitie is uitbreiding met 1 fte sowieso nodig om het gerealiseerde areaal en de inwoners daarvan goed te bedienen. We moeten als het ware 'een been bijtrekken'. Daarbij komt dus ook de nieuwe woningbouwambitie. Naast 'het been bijtrekken' is in de komende jaren uitbreiding met nog 2 fte nodig om onze service op adequaat niveau te kunnen verlenen.

Financieel effect:

2025	2026	2027	2028	I/S
€ 61.000 € 0	€ 122.000 € 2.000	€ 183.000 € 9.000	€ 183.000 € 9.000	S (loonkosten) S (aanschaf bus)
Onderbouwing:	Het betreft de uitbreiding van de buitendienst met 3 allround service-medewerkers. Loonkosten 3 fte schaal 5: 3 x € 61.000 = € 183.000 in 2027. Kosten aanschaf bus in 2026 circa € 55.000 (kapitaallasten € 7.000 + 2.000 bijkomende kosten= € 9.000 structureel)			

2.5 Capaciteit toezichthouder kabels en leidingen (1 fte)

Aanleiding:
In de openbare ruimte van de gemeente Moerdijk vinden met regelmaat werkzaamheden plaats voor het aanleggen, in stand houden en opruimen van kabels en leidingen.

De druk op de ondergrondse openbare ruimte neemt toe door landelijke ontwikkelingen als steeds snellere digitalisering (glasvezel) en een sterke stijging in de energiebehoefte door verduurzaming. Naast deze nieuwe ontwikkelingen zijn veel ondergrondse netten (water, elektra) verouderd en worden vervangen en/of verzwaard.
De inzet van de gemeente Moerdijk om proactieve regie te voeren, en grip en sturing op de werkzaamheden in de buitenruimte te houden, is sterk toegenomen. Door adequaat toezicht op ploegen die vaak sterk onder tijdsdruk staan, wordt de kwaliteit van de openbare ruimte na werkzaamheden zo veel mogelijk gewaarborgd. Met alle nog voorspelde ontwikkelingen is deze toegenomen inzet structureel.

Toelichting:
Om grip en sturing te kunnen houden in onze openbare ruimte en de kwaliteit daarvan te kunnen waarborgen is het nodig voldoende toezicht te hebben op projecten door derden. Nutsprojecten vragen een grote inzet van onze toezichthouders, wat ten koste gaat van toezicht de reguliere werkzaamheden. Deze extra inzet is inmiddels structureel en zal de komende jaren niet verminderen.

Daarom vragen we 1 fte aan toezichthouder kabels en leidingen, zodat deze capaciteit overeenkomt met de opgave. De dekking van de kosten wordt gevonden in de toenemende vergunningaanvragen/werkzaamheden en daarmee toegenomen leges en degeneratievergoedingen.

Financieel effect:

2025	2026	2027	2028	I/S
€ 0*	€ 0*	€ 0*	€ 0*	S

Onderbouwing:	1 fte schaal 9 = € 88.000 *Op dit moment wordt er vanuit gegaan dat de jaarlijkse kosten (€ 88.000) gedekt zullen kunnen worden uit de leges en degeneratievergoedingen. De vergunningaanvragen en werkzaamheden nemen fors toe en daarmee de gestegen legesinkomsten en degeneratievergoedingen.

Economie als versneller voor een vitaal Moerdijk

Onze gemeente heeft een sterke economische functie van regionale en nationale betekenis. Hierdoor ontstaat zowel werkgelegenheid voor onze eigen inwoners als voor de regio. De economische doorontwikkeling biedt kansen voor een inclusieve arbeidsmarkt en het aantrekken van nieuwe inwoners om de leefbaarheid te versterken en onze voorzieningen op peil te houden.

De economische positie van de gemeente wordt verder uitgebouwd door economische kansen te benutten. Daarbij streven we naar een beter evenwicht tussen economie en de (milieu)druk op mens en omgeving. We kijken naar wat economische ontwikkelingen kunnen bijdragen aan het realiseren van doelstellingen ten aanzien van duurzaamheid, klimaat, leefbaarheid en bereikbaarheid.

We kunnen de economische kracht van het haven- en industrieterrein waar mogelijk koppelen aan andere lokale en regionale opgaven. Er liggen kansen om de spin-off vanuit de industrie richting lokale bedrijvigheid te vergroten.

De aanwezigheid van de zeehaven van Moerdijk en ons uitgestrekte buitengebied met agrarische bebouwing en recreatieterreinen hebben helaas een aantrekkingskracht op de georganiseerde criminaliteit. Dit kan ondermijnende effecten hebben op onze samenleving.

3.1 Capaciteit strategische positionering (1 fte)

Aanleiding:
Rijk, provincie en regio beschouwen Moerdijk in toenemende mate als een plek waar zij eigen opgaven kunnen oplossen. Dit kan haaks staan op lokale belangen en ambities, maar biedt ook kansen om eigen opgaven te verzilveren. Proactieve sturing, lobby en strategische positionering is nodig om de Moerdijkse belangen te borgen. De verwachting is dat deze processen structureel inzet vragen, en dat de vraag toeneemt. Om die reden wordt voorgesteld om structureel een nieuwe functie te creëren.

Toelichting:
Vanuit energie infrastructuur is door het rijk een grote ruimteclaim in Moerdijk geformuleerd. In het Provinciale Ruimtelijk Voorstel geeft de provincie aan dat ze het haven en Industrieterrein Moerdijk ziet als plek met ruimte voor rijks energie-infrastructuur en circulaire economie. Naar verwachting wordt dit overgenomen in de Nota Ruimte die het Ministerie van BZK rond de zomer in concept gaat opleveren. De ruimteclaims komen aan bod op de Ontwerptafel Powerport. Op de Ontwerptafel kijken we of en hoe de verschillende opgaven met behoud van leefbaarheid en brede welvaart kunnen worden ingepast. In het verlengde hiervan willen we met rijk en provincie tot afspraken komen over de borging van leefbaarheid, brede welvaart en compenserende gebiedsinvesteringen. Dit is een complex en intensief traject. Aanvullend ontstaat op het gebied van regionale samenwerking in het economische en fysieke domein een verschuiving in het speelveld die nog niet uitgekristalliseerd is (RWB, SRBT, baronie, WBW). Ook dit vraagt strategische sturing.

Momenteel worden bovenstaande werkzaamheden uitgevoerd door de programmamanager economie. Deze opgaven zijn echter niet meer te combineren is met reguliere werkzaamheden zoals het programmamanagement en de coördinatie van het economisch cluster. Vanaf najaar 2023 is dit opgelost met behulp van tijdelijke inhuur ten behoeve van de programmamanagement taken. Deze inhuur wordt in 2024 doorgetrokken.

De behoefte aan capaciteit voor strategische positionering is voor Moerdijk niet tijdelijk. Vanwege het economisch profiel van Moerdijk, de tweezijdige oriëntatie in de stedelijke (sub)regio's en de dynamiek in regionale samenwerking, zal inzet op strategische positionering richting rijk, provincie en regio structureel inzet vragen. Extern capaciteit blijven inhuren om de reguliere taken van de programmamanager over te nemen is kostbaar maakt dat we expertise, kennis en netwerk niet binnen de eigen organisatie opbouwen.

Daarom wordt voorgesteld wordt om de huidige programmamanager economie structureel in te zetten ten behoeve van strategische positioneringsvraagstukken binnen het ruimtelijk economisch domein en een nieuwe programmamanager economie te werven.

Financieel effect:

2025	2026	2027	2028	I/S
€ 110.000	€ 110.000	€ 110.000	€ 110.000	S
Onderbouwing:	1 fte schaal 11			

3.2 Werkbudget Powerport

Aanleiding:
Gemeente Moerdijk werkt samen met de gemeenten Drimmelen, Geertruidenberg, de provincie en de ministeries EZK, BZK en I&W aan de ontwerptafel Powerport. Gezamenlijk wordt er een gebiedsgerichte uitwerking opgesteld waaruit moet blijken hoe de rijks energie-infrastructuur en de andere nationale, provinciale en lokale opgaven in het gebied kunnen worden ingepast met behoud van brede welvaart en leefbaarheid. De ontwerptafel Powerport moet leiden tot afspraken met rijk en provincie over wat, waar, onder welke voorwaarden kan landen (scope 2030-2050). Voor onze inzet met betrekking tot de ontwerptafel maken we apparaatskosten en proceskosten. De apparaatskosten hebben we tot nu toe betaald uit de SPUK CDOKE. Dat is echter niet vol te houden. Tot nu toe zijn adhoc afspraken gemaakt over de bekostiging van de proceskosten. Voor de periode na 1 juni 2024 is afgesproken gezamenlijke kosten van de partijen te delen op basis van een verdeelsleutel.

Toelichting:
Apparaatskosten
Voor een deel van 2023 en heel 2024 is ondersteuning in de vorm van een projectsecretaris ingehuurd. Deze houdt overzicht over de vele extern geïnitieerde energie-infrastructuurprojecten in het gebied, bewaakt planningen en coördineert de interne afstemming op de diverse projecten. Ook vervult de projectsecretaris werkzaamheden ten behoeve van de ontwerptafel Powerport. De kosten voor deze inzet zijn voor de periode 2023-2024 ten laste gebracht van de SPUK CDOKE. Die zijn daar weliswaar wel voor in te zetten, maar primair bedoeld voor de uitvoeringskosten die we als gemeente maken in de energietransitie in de gebouwde omgeving. Voor de periode na 2024 hebben we deze middelen dan ook nodig voor die opgave. De behoefte aan een projectsecretaris en mogelijke andere ondersteuning zal echter niet minder worden. in 2024 besteden we hier €115.000 aan. Voorgesteld wordt een vergelijkbaar bedrag ook voor de periode 2025 – 2026 beschikbaar te stellen (inclusief jaarlijkse inflatiecorrectie)

Proceskosten
De provincie heeft momenteel mede namens de partners van de ontwerptafel een aanbesteding uitgezet voor het opstellen van de gebiedsgerichte uitwerking en het begeleiden van het ontwerptafel traject, inclusief participatie. Inzet is om per 1 juni een partij gecontracteerd te hebben die het traject de komende periode blijft begeleiden. Partijen hebben afgesproken de kosten gezamenlijk te dragen op basis van de verdeelsleutel: 1/3 rijk, 1/3 provincie, 1/3 gemeenten, waarbij Moerdijk 1 van de 3 gemeenten is. De totale waarde van de opdracht bedraagt € 600.000. De hoogte van dit bedrag is gebaseerd op ervaringen in gelijksoortige projecten elders). De verwachte bijdrage van Moerdijk in kader van deze aanbesteding is 67.000, te verdelen over 2025 en 2026. Daarnaast wordt voor 2025 en 2026 nog 50.000 aan extra proceskosten verwacht. De inschatting van deze plankosten is gebaseerd op ervaringen van 10 jaar geleden met vergelijkbare inpassings- en leefbaarheidsvraagstukken rondom Het HiM.

Financieel effect:

2025	2026	2027	2028	I/S
€ 215.000	€ 182.000	€ 0	€ 0	I

Onderbouwing:

Onderbouwing 2025:
- € 115.000 projectsecretaris
- € 50.000 bijdrage inhuur bureau
- € 50.000 overige plankosten

Onderbouwing 2026:
- € 17.000 bijdrage inhuur bureau
- € 50.000 overige plankosten
- € 115.000 projectsecretaris

De onderbouwing van de inhuur van de projectsecretaris is gebaseerd op de huidige kosten + indexatie. Deze bijdrage is exclusief eigen personele inzet (zie daarvoor 3.1 capaciteit strategische positionering)

3.3 Werkbudget stedelijke regio's West-Brabant West & Breda -Tilburg

Aanleiding:
Steeds vaker wordt op regionaal en nationaal niveau een besluit genomen dat direct of indirect van grote invloed is op onze Moerdijkse inwoners en bedrijven. Denk bijvoorbeeld aan wonen, energie of mobiliteit. Moerdijk is daarom actief aan de slag om ons belang bij de partners goed op de agenda te krijgen of te houden. Omdat Moerdijk onderdeel is van meerdere regionale samenwerkingsverbanden vraagt dit extra capaciteit en middelen. Het belang van Moerdijk – en dan vooral een goede afweging tussen groei en leefbaarheid – is in de (grote) regio helaas niet vanzelfsprekend.
Er is een verschuiving gaande in de organisatie van het regionale speelveld binnen het fysiek domein. Binnen midden-west Brabant zijn de stedelijke regio's Breda-Tilburg (SRBT) en West-Brabant West (BoZ-Roosendaal) ontstaan. Moerdijk maakt onderdeel uit van beide stedelijke systemen. Het is de verwachting dat in de loop van het 2024 een voorstel aan de raad wordt voorgelegd voor de governance en de bekostiging van de twee stedelijke regio's. Het jaar 2024 vormt een transitiejaar. Streven is om beide stedelijke regio's qua organisatie, bemensing en takenpakket in 2025 operationeel te hebben. Voor de stedelijke regio West Brabant West ligt er inmiddels een concept kostenplaatje dat is verwerkt in deze kadernota claim. Voor SRBT is dat nog niet het geval. Vandaar dat voor deze regio een globale schatting is gemaakt.
De thema's die binnen de stedelijke regio opgepakt zullen gaan worden zijn: wonen, economie, mobiliteit, landschap/buitengebied en energie (koppeling met de RES) Uitgangspunt is dat zoveel mogelijk aangesloten wordt op bestaande tafels, zodat geen zaken dubbel worden gedaan. De provincie steunt de verschuiving richting schaalniveau van de stedelijke regio.

Toelichting:
Zowel de SRBT als de SRWBW zijn momenteel bezig met het opstellen van een governance structuur, een uitvoeringsagenda en een voorstel voor een werkorganisatie. Naar verwachting worden voorstellen hierover in de loop van het jaar voorgelegd aan de raad. Op dat moment is duidelijk wat de kosten gaan worden.
Inzet van Moerdijk is om budgetten van de RWB die betrekking hebben op taken die opgepakt gaan worden door de stedelijke regio ook overgedragen gaan worden naar de stedelijke regio. Hier is echter nog geen overeenstemming over. Uitkomst hangt mede af van besluitvorming over de nieuwe actieagenda RWB. Het is de inzet van de RWB om de betreffende budgetten in te zetten voor nieuwe taken in plaats van om deze over te hevelen naar de stedelijke regio.
Los van de vraag of er wel of niet RWB budget wordt overgeheveld is extra geld nodig voor de stedelijke regio's. Zolang Moerdijk beslist in twee stedelijke regio's deel te nemen, komt dit neer op een dubbele bijdrage.

Financieel effect:

2025	2026	2027	2028	I/S
€ 152.000	€ 152.000	€ 152.000	€ 152.000	S

Onderbouwing:

Stedelijke regio WBW:
- 10 fte + € 270.000 plankosten
- 6 fte opvoeren + plankosten opvoeren via kadernota's gemeenten, inzetten op 4 fte overheveling vanuit RWB
- Verdeelsleutel afgesproken: BoZ en Roosendaal betalen € 225.000 per gemeente, De overige gemeenten en het Waterschap betalen ieder € 102.000
- Definitieve kosten worden verwerkt in raadsvoorstel over dit onderwerp.

Stedelijke regio Breda-Tilburg/Baronie:
- Op dit moment nog geen onderbouwing beschikbaar. Voorgesteld wordt om €50.000 op te nemen als claim.

Ondersteuning voor mensen die het écht nodig hebben

Gemeente Moerdijk staat voor goede, betaalbare en beschikbare zorg en ondersteuning voor de kinderen, jongeren, volwassenen en senioren die het écht nodig hebben. Soms is dat een duwtje in de rug, soms intensieve hulp. Wij bieden onze inwoners hulp op de tien leefgebieden: opvoeden en opgroeien, onderwijs, fysieke en mentale gezondheid, werk, veiligheid, dagelijks leven, financiën, wonen, mobiliteit en sociale participatie. Gemeente Moerdijk wil een inclusieve gemeente zijn waar iedereen mee kan doen, ongeacht culturele achtergrond, gender, leeftijd of beperkingen.

4.1 Capaciteit Schuldhulpverlening (0,88 fte)

Aanleiding:
De armoede en schuldenproblematiek is (landelijk) een actueel thema. Te veel mensen in Nederland kampen met ernstige geldzorgen, problematische schulden of leven rond de armoedegrens. Door grote inflatie en de hoge gasprijzen zijn daar nog meer mensen bij gekomen. Het kabinet, maar ook de gemeente Moerdijk wil mensen met (problematische) schulden helpen en waar mogelijk uiteraard voorkomen dat inwoners in de schulden belanden.
Landelijke ontwikkelingen die elkaar in hoog tempo opvolgen, de vele wijzigingen die moeten worden geïmplementeerd (toeslagenaffaire, eenverdienersproblematiek), gezamenlijke speerpunten van De6 gemeenten en de toenemende complexe meervoudige vraagstukken vraagt om een structureel gecoördineerde aanpak van schuldhulpverlening door een kwaliteits- c.q. seniormedewerker. Zodat de uitvoering kan waarmaken wat er wordt gevraagd.

Toelichting:
De kwaliteits- c.q. senior medewerker schuldhulpverlening (SHV) is de centrale schakel tussen beleid en uitvoering, tussen SHV en het Werkplein, tussen SHV, Wmo en Jeugd, tussen SHV en Kredietbank, is het eerste aanspreekpunt voor de caseloadverdeling (+/- 200), de caseloadgesprekken, de analyse van de doelgroepen, de managementinfo, het aanpassen van systemen, doorvoeren van landelijke wijzigingen, coördineren vroeg eropaf. Deze rol was sinds enkele jaren ondergebracht bij de coördinator Wmo. Dit bleek echter geen haalbare combinatie. Veel zaken zijn blijven liggen, er was lange tijd geen inzicht in data, caseloadverdeling, werkwijzen en implementatie van nieuwe ontwikkelingen bleef achterwege. Sinds de start van de tijdelijke coördinator is hierin een wezenlijk verschil ontstaan. Naast het op orde brengen van een aantal basiszaken vraagt de dynamiek van het onderwerp, en de steeds nieuwe opgaven om een gestructureerde aanpak.
Wij blijven inzetten op het vergroten van het bereik van de inwoners die dit het hardst nodig hebben, dit vraagt naast de landelijke ontwikkelingen en de huidige complexiteit van de aanvragen om een kwalitatieve, integrale en uniforme dienstverlening.

Financieel effect:

2025	2026	2027	2028	I/S
€ 90.000	€ 90.000	€ 90.000	€ 90.000	S

Onderbouwing:	Bedragen zijn gebaseerd op een formatie van 0,88 FTE (32 uur). HR21: Medewerker Beleidsuitvoering I + coördinatiemodule (daardoor max. feitelijk inschaling in schaal 11, trede 8)

4.2 Capaciteit Strategisch advies sociaal domein (1 fte + werkbudget)

Aanleiding:
Binnen het sociaal domein ligt een brede verzameling opgaven: de opdrachten in het Bestuursakkoord, de prestaties in de begrotingen, de beschreven kansen in de Scan Mens en Maatschappij, en de recent toegevoegde acties uit de landelijke akkoorden (Gezond en Actief Leven Akkoord en Integraal Zorg Akkoord). Al deze opgaven vragen om centrale, integrale, programmatische aanpak in afstemming met de interne en externe betrokkenen.

Er liggen grote inhoudelijke uitdagingen aan deze opgaven ten grondslag. Toenemende vergrijzing, toenemende complexe hulpvragen op alle leefgebieden en steeds meer hulp moet dicht bij de inwoners aangeboden worden. En dit alles met afnemende budgetten en minder beschikbaar personeel.

Gemeente Moerdijk wil in deze context de hulp en ondersteuning beschikbaar houden voor de inwoners die het echt nodig hebben. Met als uitgangspunt 'lichte ondersteuning waar mogelijk, zwaar waar nodig'. We kiezen voor een programmatische aanpak waarbij denken en doen hand in hand gaan en kansen en verbeteringen worden zoveel mogelijk direct in de praktijk gebracht of uitgeprobeerd.

Dit vraagt om een strategisch adviseur die de directeur Mens en Maatschappij ondersteunt bij de regie en sturing op het geheel maar ook de beleidsadviseurs ondersteunt bij strategische vraagstukken op de individuele leefgebieden. Deze strategisch adviseur brengt mensen als het nodig is samen, trekt complexe besluitvormingsprocessen vlot, denkt inhoudelijk mee en voert waar nodig interventies door.

Toelichting:
De focus zal de komende jaren liggen op:
- Preventie Jeugd
- Preventie en ondersteuning volwassenen
- Andere werkwijzen uitproberen om de intensieve hulptrajecten te verkorten en de toestroom naar intensieve hulp te verminderen. De wachttijden bij jeugdhulp zijn bijvoorbeeld nog altijd een zorgpunt.
- Ontwikkelen één centrale toegang voor hulpvragen waarna we inzetten op de meest effectieve ondersteuning op het leefgebied dat nodig is.
- Zorgen dat inwoners de weg naar de hulpvraag weten te vinden.
- We monitoren de effecten, met als indicator onder andere afname wachttijden jeugd en verlaging kosten
- Integrale wijkgerichte aanpak samen met partners, pilot in twee wijken

De vele vraagstukken vragen om een integrale samenhangende aanpak op het geheel maar ook om een strategische aanpak van de onderdelen. Het ontbreekt aan een strategisch adviseur met een sociaal domein brede blik.
Daarnaast is het wenselijk om voor de realisatie van de diverse projecten werkbudget te hebben waarmee we de invulling daadwerkelijk mogelijk kunnen maken. Dit kan in de vorm van inhuur of op andere wijze, nog nader te bezien. In de praktijk zal blijken of een dergelijk budget structureel nodig is. De komende twee jaar doen we hier ervaring mee op.

Financieel effect:

2025	2026	2027	2028	I/S
€ 110.000 € 100.000	€ 110.000 € 100.000	€ 110.000 € 0	€ 110.000 € 0	S I
Onderbouwing:	Strategisch adviseur 36 uur (schaal 11) structureel Werkbudget € 100.000 incidenteel in 2025 en 2026			

4.3 Capaciteit Programma Nieuwkomers (3 fte)

Aanleiding:
Eind 2023 is gestart met het Programma Nieuwkomers. De aanleiding hiervoor is gelegen in de wens om de inzet voor de verschillende doelgroepen nieuwkomers (Oekraïense ontheemden, statushouders, arbeidsmigranten en asielzoekers) onder één integrale aanpak te brengen. Om daadkrachtig invulling te geven aan het programma en de inzet voor nieuwkomers is het nodig om de inzet van tijdelijke professionals te verlengen en capaciteit toe te voegen op het gebied van huisvesting en opvang van nieuwkomers en op het gebied van toeleiding naar werk participatie.

Toelichting:
De opgaven rondom diverse groepen nieuwkomers is de afgelopen jaren sterk toegenomen: er worden ruim 300 ontheemden uit de Oekraïne opgevangen, de taakstelling om statushouders te huisvesten en laten inburgeren is blijvend hoog (circa 100 per jaar), er wordt een asielopvang voor 200 personen voorbereid en er is een integrale aanpak arbeidsmigratie. In het kader daarvan zijn er vijf kansrijke huisvestingsinitiatieven in voorbereiding en is er een sociaal maatschappelijke aanpak arbeidsmigratie.

Eind 2023 is gestart met een Programma Nieuwkomers, om de inzet voor de verschillende doelgroepen te coördineren en een aanpak te ontwikkelen waarmee voldoende huisvesting/opvangcapaciteit wordt geborgd en waarmee we ervoor zorgen dat de nieuwkomers met extra ondersteuning zo goed en snel mogelijk zelfredzaam zijn. Daarbij proberen we slimme koppelingen te maken op onder andere het gebied van taal, onderwijs, zorg en sociale participatie en werk. Er is binnen de bestaande formatie onvoldoende capaciteit om hier invulling aan te geven.

Meer specifiek gaat het om invulling van de volgende taken:
- Projectleider huisvesting/ opvang nieuwkomers, met een focus op arbeidsmigratie (3 jaar, 1 fte). De tijdelijke formatie en financiering van de adviseur arbeidsmigratie loopt in 2024 af. Naast de inzet voor arbeidsmigratie, is het ook van belang de huisvestings- en opvangopgave voor de asielopvang, Oekraïne opvang en de huisvesting van statushouders te borgen.
- Programmaondersteuner nieuwkomers (3 jaar, 1 fte) voor de ondersteuning van projectleider(s), programmamanager, beleidsadviseurs. Door de ondersteunende capaciteit bij één persoon te beleggen zorgen we voor verbinding tussen de verschillende aspecten van de opgave en kunnen de projectleiders, adviseurs, en programmamanagers de lichtere (beleids)taken overdragen.
- Projectleider werk/participatie nieuwkomers (2 jaar incidenteel, 1 fte) om invulling te geven aan de toeleiding van nieuwkomers naar (vrijwilligers)werk in samenspraak met het Werkplein en (lokale) ondernemers. Een belangrijk aspect hierin is het opbouwen en activeren van een lokaal netwerk i.s.m. de bedrijfscontactfunctionaris én het zorgen voor de juiste informatie over werktrajecten voor nieuwkomers (begeleiding, financieringsmogelijkheden, mogelijkheden van taal-op-de werkvloer trajecten (i.s.m. adviseur Taal). Binnen de bestaande formatie (bij de gemeente en is er geen capaciteit om dit op te pakken.

Door de functies van projectleider huisvesting/opvang nieuwkomers en van programmaondersteuning nieuwkomers voor 3 jaar in te vullen wordt enerzijds invulling gegeven aan de wens en noodzaak om te bouwen aan een stevige basis van het Programma. Anderzijds biedt het de gelegenheid om gedurende deze 3 jaar goed inzicht te krijgen in de structurele behoefte om invulling te geven aan het Programma Nieuwkomers en hoe zich dit verhoudt tot de reguliere werkzaamheden. Hetzelfde geldt voor de functie van projectleider werk/participatie Nieuwkomers, maar dan voor 2 jaar. Het is de verwachting dat voor de projectfase van deze werkzaamheden 2 jaar voldoende is.

4.3 Capaciteit Programma Nieuwkomers (3 fte)				
Financieel effect:				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**I/S**
€ 0*	€ 0*	€ 0*	€ 0	I
Onderbouwing:	Projectleider werk/participatie nieuwkomers (2 jaar, 1 fte schaal 11): € 110.000 per jaar Projectleider huisvesting/opvang nieuwkomers (3 jaar, 1 fte schaal 10): € 97.000 per jaar Programma-ondersteuner nieuwkomers (3 jaar, 1 fte schaal 9): € 88.000 per jaar Totale kosten komen daarmee op € 295.000 (2025), € 295.000 (2026) en € 185.000 (2027). *Voorgesteld wordt om deze incidentele middelen te dekken uit de reserve nieuwkomers.			

4.4 Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)

Aanleiding:
Binnen de gemeente Moerdijk is er een significante afwijking te zien bij de psychische klachten onder de jongeren (2e/4e klas Voortgezet onderwijs): de mentale gezondheid is flink ongunstiger in vergelijking met andere gemeenten in de regio West-Brabant (bron: Corona Jeugdgezondheidsmonitor 2e en 4e klas VO 2021). Het alcoholgebruik en roken (inclusief vapen) ligt algemeen in de regio West-Brabant hoger in vergelijking met de rest van Nederland, zo ook in de gemeente Moerdijk.

Investeren in preventie is belangrijk, om waar mogelijk te voorkomen dat kinderen in de problemen of dat problemen erger worden. Nu investeren in preventie kost geld, maar als we door preventie vergaande gevolgen voorkomen is het elke euro waard. OKO is gebaseerd op het IJslandse preventiemodel en de resultaten uit IJsland zijn veelbelovend.

OKO is een Nederlandse aanpak gebaseerd op het succesvolle IJslandse preventiemodel. In het bestuursakkoord 2022-2026 is als doel opgenomen dat goede en duurzaam betaalbare zorg en ondersteuning voor de doelgroepen in Moerdijk die het écht nodig hebben, beschikbaar moet zijn. Hierbij is onder andere het preventief jeugdbeleid geïnspireerd op het IJslands model benoemd. Opgroeien in een Kansrijke Omgeving is het antwoord op deze opdracht in het Bestuursakkoord. Het onderzoek naar een jeugd- en jongerenpas zal hier onderdeel van zijn. Werken volgens de OKO-aanpak betekent vooral dat alle preventieve aanpakken die we al doen, via Meer Moerdijk maar ook bijvoorbeeld TWB en de scholen, gebundeld worden en in samenhang worden bekeken. Dit is nodig om ook na te gaan of voldoende effect wordt bereikt en gestelde doelen worden gehaald, zoals ook uit de Scan Mens en Maatschappij naar voren is gekomen.

Toelichting:
IJsland heeft de laatste 20 jaar een community-based preventieaanpak gebruikt om het middelengebruik (alcohol, tabak en drugs) aan te pakken onder jongeren. Met succes! In 1998 was 42% van de IJslandse 15- en 16-jarigen in de laatste 30 dagen dronken geweest. In 2017 was dit nog maar 5%. Om een aanpak succesvol te maken is naast algemene en landelijke kennis, een helder beeld van de lokale situatie van belang. Bij OKO is het uitvoeren van lokaal onderzoek en het met elkaar interpreteren van de uitkomsten een van de belangrijkste pijlers.

De aanpak Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) helpt gemeenten om op basis van cijfers over de lokale jeugd te werken aan gezonde en gelukkige jongeren en te voorkomen dat zij alcohol of drugs gebruiken of roken. Met de implementatie van OKO zal het preventief jeugdbeleid hiermee voor een deel worden vormgegeven. Binnen OKO werken alle partijen in een gemeente samen aan het creëren van een positieve leefomgeving voor jongeren, zowel thuis (in het gezin) en op school, als in de vriendenkring (peergroep) en in de vrije tijd. Beschermende factoren worden waar mogelijk versterkt en risicofactoren aangepakt. Het doel van OKO op de lange termijn is het laten opgroeien van een gezonde en gelukkige generatie jongeren. Gemeenten dienen hun interesse kenbaar te maken voor OKO via de website van het Trimbos-instituut. Na goedkeuring kan worden deelgenomen aan het 4-jarige implementatietraject. Tijdens dit implementatietraject ondersteunt het Trimbos-instituut gemeenten met het werken volgens OKO, gebaseerd op de uitgangspunten van het IJslandse preventiemodel.

De preventie aanpak jeugd is een onderdeel van het overkoepelende Programma Mens en Maatschappij.

4.4 Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)				
Financieel effect:				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**I/S**
€ 131.000	€ 137.000	€ 137.000	€ 137.000	S

Onderbouwing:	• Ondersteuning door Trimbos-instituut (ca. € 15.000 per jaar).
	• Uitvoeren tweejaarlijkse gezondheidsmonitor door de GGD (ca. € 15.000 per jaar)
	• Opzetten van jaarlijkse preventieve activiteiten (ca. € 40.000 per jaar). Misschien kan dit uit bestaande middelen of herschikking daarvan, maar dit bedrag ter beschikking hebben is wel een voorwaarde om mee te doen.
	• Hiervoor is aanvullende formatie noodzakelijk (ca. € 186.500 per jaar).
	  • Capaciteit binnen gemeente voor projectleiding, aanjagen van samenwerking, communicatie, en organisatie en facilitering van bijeenkomsten. 1.5 fte: een gemeentelijke projectleider 0,6 fte (uurtarief 100 euro/per uur * 22 uur per week * 45 werkweken = ca. € 99.000 per jaar);
	  • twee andere leden van het kernteam (bijvoorbeeld preventiemedewerker GGD en beleidsadviseur gemeente: 0,5 fte GGD, schaal 10 = ca. € 48.500 per jaar
	  • en 0,4 fte gemeente, schaal 10 = ca. € 39.000 per jaar).
	
	• Vanuit het resterende bedrag wat geraamd was voor de ontwikkeling voor het preventief jeugdbeleid vanuit het Bestuursakkoord (structureel € 120.000 per jaar). Ook kan een (alleen in 2025) klein deel van de kosten worden gedekt uit de Brede SPUK vanuit het Gezond Actief Leven Akkoord (hoofdthema Gezondheid en Sociale basis, onderdeel OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek € 5.500). Voor de jaren ná 2025 is hiervoor vanuit het Rijk nog geen structurele financiering toegekend. Na aftrek van de aanwezige dekking in de vorm van middelen Bestuursakkoord en Brede SPUK resteert nog een ongedekt tekort van € 131.000 in 2025 en € 136.500 vanaf 2026 structureel.			

4.5 Versterken van het Algemeen Maatschappelijk Werk als voorliggende voorziening

Aanleiding:
De inzet op preventie betekent een noodzakelijke versterking van vrij toegankelijke ondersteuning, hier is geen indicatie voor nodig. De afgelopen jaren zien we de druk op het Algemeen Maatschappelijke Werk (AMW) toenemen vanwege het toenemend aantal verwijzingen vanuit de eerste (medische) lijn, maar ook vanwege de toenemende vraag om inzet vanuit het Sociaal Domein van de gemeente.

Welzijnsdomein (maatschappelijk werk) << Sociaal domein (gemeente) << Medisch domein
Steeds meer beweging naar de lichtere ondersteuning:
- Het medisch domein verwijst waar mogelijk door naar het naar het sociaal domein, of waar mogelijk meteen naar het welzijnsdomein (welzijn op recept)
- Binnen het sociaal domein wordt gezocht naar lichtere vormen en waar mogelijk ook doorverwezen naar het welzijnsdomein

Toelichting:
In 2023 zijn eenmalige middelen beschikbaar gesteld vanuit het rijk voor het wegwerken van wachtlijsten bij het maatschappelijk werk vanwege de coronacrisis. In 2023 heeft een aantal ontwikkelingen, zoals de afronding van de Scan Mens en Maatschappij en de uitwerking van de landelijke akkoorden (GALA en IZA) de inzet op preventie en de voorliggende voorzieningen versterkt. Het gevolg is dat AMW weliswaar de wachttijden kon oplossen, maar ook een nieuwe vraag zag ontstaan, doordat:
- De inzet op preventie maakte dat (vaak nieuwe) doelgroepen het AMW wisten te vinden; 165 hulpvragen waren afgesproken, 196 zijn ondersteund in 2023
- Naast toenemende casuïstiek er ook sprake was van een vergroting van de complexiteit; Veel huiselijk geweld
- Het beroep dat gemeente doet op AMW als het gaat om veiligheidscasussen jeugd, Vroeg eropaf (SHV) en samenwerking rondom WMO steeds groter is geworden; en
- Huisartsen een toenemend beroep doen op AMW als voorliggende voorziening bij psychsociale problematiek, volgens het concept 'Welzijn op recept'. Ook dient Algemeen Maatschappelijk Werk als overloop vanwege de druk op de GGZ- wachtlijstproblematiek.

Vanaf 2025 zijn geen extra middelen beschikbaar. Om AMW voor de toekomst te behouden wordt niet alleen structureel in formatie geïnvesteerd, maar ook in de manier van werken. Naast normeren en normaliseren wordt gewerkt aan een verandering van individuele trajecten naar collectieve trajecten.

Financieel effect:

2025	2026	2027	2028	I/S
€ 126.000	€ 126.000	€ 126.000	€ 126.000	S
Onderbouwing:	In de aanvraag 2024 zijn de kosten voor 24 uur AMW geraamd op € 120.000. Met een indexering van 5% bedragen deze kosten voor 2025 € 126.000.			

4.6 Bijdrage Safegroup Breda

Aanleiding:
Een algehele renovatie van het pand van Safegroup (vrouwenopvang) in Breda.

Toelichting:
De vrouwenopvang is een regionale voorziening waar 14 gemeenten verantwoordelijk voor zijn. Jaarlijks draagt gemeente Moerdijk € 36.000 bij aan deze opvang. Het pand was erg verouderd en een verbouwing was zeer noodzakelijk. Gemeente Breda heeft besloten om de kosten voor te schieten, omdat de verbouwing gezien de erbarmelijke staat van het pand niet meer kon wachten. De totale kosten voor de verbouwing bedragen 6,7 miljoen euro, verdeeld over 2024 (€ 2,7 miljoen) , 2025 (€ 2,6 miljoen) en 2026 (€ 1,4 miljoen).

In 2024 worden de colleges van de 14 gemeenten verzocht om bij te dragen in de kosten van de verbouwing. Deze kosten zijn niet opgenomen in de jaarlijkse bijdrage. Omdat de begrotingen van 2024 al zijn vastgesteld, neemt gemeente Breda de kosten van 2024 á € 2,7 miljoen voor eigen rekening. Gemeente Breda heeft bij het besluit tot overgaan naar de verbouwing niet het proces bij de gemeenten afgewacht en besloten de kosten voor te schieten en alle gemeenten die gebruik maken van deze voorziening later om een bijdrage te vragen, op basis van het inwoneraantal.

De noodzaak van een verbouwing bestaat al heel lang. De cliëntenraad van Safegroup heeft de politiek betrokken om deze de noodzaak van de verbouwing in te laten zien. De noodzaak komt niet zozeer voort uit achterstallig onderhoud, maar uit het feit dat het pand oud was en qua indeling/inrichting niet aansluit op de behoefte van de cliënten Het past niet meer bij deze tijd. Bijvoorbeeld: weinig privacy, groepswoningen en de behoefte aan appartementen die geschikt zijn voor vrouwen met 3, 4 of meer kinderen.

Safegroup had al € 2,1 miljoen budget gereserveerd voor de verbouwing. Echter, werd Safegroup overgenomen door Juzt, waardoor de verbouwplannen stil zijn komen te liggen. Pas toen Safegroup als stichting onder de holding met SMO en Veilig Thuis is ondergebracht, zijn de verbouwplannen weer in beeld gekomen. Echter de bestuurswisseling heeft ertoe geleid dat hier de nodige tijd overheen is gegaan voor de plannen definitief waren.

Gemeente Breda heeft de eerder gereserveerde middelen van Juzt ontvangen. Deze worden voor de verbouwing ingezet en daarboven op is aanvullend budget nodig.

Financieel effect:

2025	2026	2027	2028	I/S
€ 139.000	€ 75.000	€ 0	€ 0	I

Onderbouwing:	De bijdrage per gemeente is bepaald op basis van de inwoneraantallen van de 14 gemeenten die verantwoordelijk zijn voor het pand.

Partnerschap in een veranderende samenleving

We streven naar een samenleving die zo is ingericht dat inwoners zich comfortabel, prettig en veilig voelen. We werken daarbij steeds meer en hechter samen met inwoners, partners en ondernemers.

Wij geloven dat samenwerken door participatie en gebiedsgericht werken bijdraagt aan betere democratische besluitvorming. Moerdijk wil een luisterende, aanspreekbare, responsieve en samenwerkende gemeente zijn. Dit vraagt om een blijvende investering en om hierbij steeds de juiste vorm te kiezen.

Bij alles wat we doen, hebben we extra aandacht voor dienstverlening en digitalisering & informatisering. De manier waarop we invulling geven aan deze onderwerpen bepaalt voor een belangrijk deel hoe onze inwoners naar de gemeente kijken.

5.1 Doorontwikkeling gebiedsgericht werken

Aanleiding:
Sinds ruim tien jaar werken we in Moerdijk gebiedsgericht, dat wil zeggen dat we een werkwijze hebben ontwikkeld waarmee we als gemeente in nauw contact staan met de verschillende dorpjes en stadjes. Onder andere via de stads- en dorpstafels. Het bovenliggende doel is een gezamenlijke inspanning van gemeente, inwoners en maatschappelijke partners om de leefbaarheid in een kern op peil te houden en waar mogelijk te verhogen.

Het gebiedsgericht werken vraagt om een doorontwikkeling. Om dat te kunnen realiseren is meer strategische denkkracht nodig. Om en gebiedsgericht werken verder te ontwikkelen, zowel intern als extern, en om een duidelijke koers voor de toekomst te bepalen.

Toelichting:
Elke tafel heeft een vaste gebiedscoördinator. Binnen de gemeente hebben we drie gebiedscoördinatoren, zij zijn verdeeld over de kernen. Waren dit in eerste instantie gedeelde functies: deels projectleider, deels gebiedscoördinator, sinds ruim vijf jaar zijn het zelfstandige functies geworden. De gebiedscoördinatoren zijn grenswerkers, samenwerkers, ze werken zowel binnen als buiten en leggen de verbinding.

Gezien het belang van samenwerken en participatie (hoofdstuk 1 in het Bestuursakkoord) in onze huidige tijdsgeest zijn we op het punt gekomen om gebiedsgericht werken stevig verder te ontwikkelen. Zowel intern als extern. Hiervoor is strategische denkkracht nodig.

Stevig relatiebeheer met de voorzitters van de tafels is nodig, waarbij de tafels ondersteund worden bij hun verdere ontwikkeling en rolinvulling, sociale thema's moeten een duidelijke positie krijgen aan de tafels en de samenstelling van de tafels moet diverser.

Ook intern is nog een doorontwikkeling nodig. Vraagstukken als: ‘waar zijn we als gemeente bereid om een stukje invloed op te geven en in welke mate en vorm’, ‘wat vraagt gebiedsgericht werken in de organisatie'.

Daarnaast is er binnen gemeente Moerdijk sprake van stevige gebiedsontwikkeling (Zevenbergen-oost), duurzaamheidsopgave en een grote woningbouwopgave. De fysieke voorzieningen en infrastructuur worden aangelegd voor de inwoners die er wonen en verblijven. Ook dat vraagt een stevige visievorming op het gebied van participatie en gebiedsgericht werken.

Tot slot is er in het sociaal domein een duidelijke beweging naar ‘zo thuis mogelijk en zo nabij mogelijk', met andere woorden. Veel zorg en ondersteuning zal weer in de wijken en de kernen moeten plaatsvinden. Een doordachte wijkgerichte of gebiedsgerichte aanpak in de kernen is hiervoor een randvoorwaarde.

Financieel effect:

2025	2026	2027	2028	I/S
€ 125.000	€ 125.000	€ 0	€ 0	I

Onderbouwing:	Voor dit bedrag is het mogelijk de gewenste doorontwikkeling en koersbepaling van gebiedsgericht werken te realiseren.

5.2 Capaciteit arbobeleid

Aanleiding:
Arbo en vitaliteitsbeleid
Het takenpakket van de adviseur arbeidsvoorwaarden / arbeids-juridische zaken is breed en veelomvattend. Als gevolg van snel op elkaar volgende CAO afspraken (korte looptijd CAO), veranderende wetgeving, arbeids-juridische casuïstiek, kampt de huidige functionaris al zeer lange tijd met overbelasting. Zij werkt niet alleen voor de ambtelijke organisatie, maar ook voor de ambtsdragers.
We zijn hier kwetsbaar. Het tijdelijk toevoegen van formatie op beleidsniveau maakt dit risico kleiner.
Daarnaast wordt vanuit de ambitie extra inzet verwacht op het gebied van duurzame inzetbaarheid.

Toelichting:
- In de CAO gemeenten 2024 is expliciet aandacht gegeven aan 'duurzame inzetbaarheid'. Onderdeel hiervan is dat de organisatie in overleg met medezeggenschap vitaliteitsbeleid opstelt. Het betreft hier niet alleen het opstellen van het beleid, maar tevens het implementeren en borgen in de organisatie.
  In onze HR strategie is 'duurzame inzetbaarheid' dan ook een van de vier pijlers; In deze veranderende wereld is het belangrijk om met elkaar ervoor te zorgen dat we duurzaam inzetbaar zijn en blijven. Duurzaam inzetbaar betekent dat medewerkers doorlopend in hun arbeidsleven over mogelijkheden beschikken om nu en in de toekomst met behoud van gezondheid en welzijn te blijven werken.
- Daarnaast wordt vanuit 'duurzame mobiliteit' inzet verwacht om tot een CO2 reductie te komen. Vanuit de wetgeving in eerste instantie voor dienstauto's, maar vanuit duurzaamheid is hier de ambitie dit breder te trekken.
- Het arbobeleid met daarin onder andere een agressieprotocol dient te worden vormgegeven, geïmplementeerd en geborgd. Onderdelen van het arbobeleid (wettelijk kader) zijn nu deels en gefragmenteerd belegd in de organisatie.
- Met de oplevering van het verbouwde gemeentehuis dient opnieuw een RIE (risico inventarisatie en evaluatie) te worden uitgevoerd en mogelijke verbeteringen te worden aangejaagd. De huidige RIE volstaat dan uiteraard niet meer. Mogelijke aanbevelingen vanuit de RIE moeten worden aangejaagd en gemonitord.

Bij Moerdijk hebben we een preventiemedewerker voor 16 uur per week, waarvan 8 uur per week specifiek gewerkt wordt voor de buitendienst. De overige 8 uur is voor de gehele organisatie van Moerdijk. De preventiemedewerker is geen beleidsadviseur. De adviseur arbeidsvoorwaarden (beleidsadviseur) wordt in de praktijk hiervoor ingezet. Echter met haar taakomvang (zij is begroot op 25 uur per week) is het niet reëel dit bij haar huidige takenpakket te voegen.

Gezien de extra inzet op duurzaamheid en vitaliteit, het ontbreken van formatie in capaciteit (nu 8 uur per week beschikbaar) en het ontbreken van formatie in kwaliteit (huidige preventiemedewerker is geen beleidsadviseur), wordt voor een jaar extra middelen gevraagd de extra taken als bovengenoemd op te kunnen pakken.

Financieel effect:

2025	2026	2027	2028	I/S
€ 55.000	€ 0	€ 0	€ 0	I
Onderbouwing:	Met dit bedrag kan met inhuur of tijdelijke uitbesteding van bovenstaande extra taken in 2025 worden gerealiseerd.			

5.3 Capaciteit communicatie (0,67 fte)

Aanleiding:
Structurele dekking voor medewerker ondersteuning communicatie

Toelichting:
Het aantal projecten in het fysiek en sociaal domein is fors. Veel van deze projecten vragen communicatieondersteuning. Binnen het cluster communicatie werken 4 communicatieadviseurs. Gezien de grote hoeveelheid werk en de verdergaande groei in gevraagde ondersteuning op het gebied van communicatie, is drie jaar geleden een medewerker ondersteuning communicatie aangetrokken om de communicatieadviseurs operationeel te ondersteunen. In eerste instantie op tijdelijke basis. Vanwege goed presteren (jong talent) en groeiende behoefte vanuit de organisatie, is het tijdelijk contract na 3 jaar omgezet in een vast contract. Hiermee is het team communicatie structureel uitgebreid met 1 fte. Een deel van de loonkosten worden hierbij gedekt vanuit projectgelden t.b.v. communicatie. Dit betreffen werkzaamheden die direct aan projecten kunnen worden toegeschreven. Voor het andere deel werkt de medewerker ter ondersteuning van de communicatie adviseurs. Deze loonkosten zijn niet structureel gedekt in de formatie. Het is realistisch om te verwachten dat ook voor de komende jaren een deel van de inzet van de communicatiemedewerker uit projectgelden kan worden bekostigd. Voor het overige deel (24 uur) vragen we structurele dekking.

Financieel effect:

2025	2026	2027	2028	I/S
€ 52.000	€ 52.000	€ 52.000	€ 52.000	S

Onderbouwing:	Medewerker beleidsuitvoering III - schaal 8 - 24 uur. De bovenstaande salariskosten zijn gebaseerd op de CAO 2024-2025, waarin de verwachte salarisverhogingen per 1 oktober 2024 zijn omgerekend naar de totale loonkosten per jaar inclusief 17,5% IKB.

5.4 Capaciteit werving en selectie (1,78 fte)

Aanleiding:
De krappe arbeidsmarkt, groei aantal vacatures vast personeel, groei inhuur.

Toelichting:
In 2023 zijn we gestart met de uitrol van de arbeidsmarktstrategie. Dit betekent een doorontwikkeling van beleid op zowel instroom, doorstroom als uitstroom. In het kader van instroom is de arbeidsmarktcommunicatie campagne Werken bij Moerdijk 'wij houden hier wel van een uitdaging!' opgestart. Arbeidsmarktcommunicatie is geen eenmalige uiting. Moerdijk als werkgever onder de aandacht brengen en houden om daarmee goede kandidaten nu en in de toekomst te kunnen aantrekken, vraagt structurele doorontwikkeling van arbeidsmarktcommunicatiebeleid.

Naast uitingen in de arbeidsmarkt en het ontwikkelen en beheren van de content van onze nieuwe 'werken bij' website, vraagt de werving en selectie van nieuwe collega's behoorlijk veel capaciteit van de afdeling P&O. De organisatie groeit, de capaciteit van de P&O adviseurs is daar niet op meegegroeid. We zien een forse uitbreiding van de werkzaamheden bij P&O op het gebied van werving en selectie van zowel vaste als tijdelijke medewerkers. Dit vanwege de groeiende ambities van de gemeente. Als gevolg van de krappe arbeidsmarkt vraagt het invullen van vaste en tijdelijke vacatures extra veel capaciteit van de P&O adviseurs en ondersteuners, naast hun reguliere werkzaamheden.
Doordat het aantal medewerkers (vast en tijdelijk) dat werkzaam is voor de gemeente flink is gestegen doet dit sowieso al een fors beroep op de huidige P&O bezetting. Daarmee is extra inzet op de arbeidsmarkt met de huidige bezetting niet toereikend.

In 2024 hebben we daarom de werkzaamheden van de werving en selectie bij een tijdelijke recruiter belegd. Enerzijds om het werving en selectieproces te professionaliseren en te optimaliseren, anderzijds om de werkbelasting van de personeelsadviseurs en personeelsconsulenten hanteerbaar te houden. Ook op inhuur wordt nu tijdelijk extra capaciteit ingezet.

De arbeidsmarkt blijft de komende jaren krap. Het aantal vacatures is flink gestegen en met huidige en te verwachte uitstroomcijfers blijft dit komende jaren het geval. Daarnaast is de inhuur van vaste medewerkers op incidentele gelden en tijdelijke inhuur medewerkers op incidentele gelden enorm toegenomen. Gezien de lange looptijd van grote projecten, blijft dit ook komende jaren aan de orde. Omdat de formatie van P&O niet is meegegroeid met de groei van de primaire organisatie en onze dienstverlening ten aanzien van recruitment (vast en tijdelijk) is uitgebreid, is dit niet te beleggen bij de zittende personeelsadviseurs. Daarom vragen wij voor 2 jaar capaciteit in de vorm van een recruiter (schaal 10 / 32-36 uur) en een medewerker recruitmentondersteuning (schaal 8 / 28 uur). Dit om nu en komende 2 jaar de organisatie te kunnen blijven voorzien van voldoende personeel met de juiste kwalificaties om de opgaven te kunnen realiseren.

Financieel effect:

2025	2026	2027	2028	I/S
€ 158.000	€ 158.000	€ 0	€ 0	I

Onderbouwing:
- Recruiter (schaal 10 / 32-36 uur)
- Medewerker recruitmentondersteuning (schaal 8 / 28 uur)

De verwachting is dat we mogelijk wat kunnen gaan besparen op de kosten van wervingsbureaus. Een vaste recruiter kan ook gericht sourcen wat mogelijk de inzet van wervingsbureaus kan verminderen. Een exact bedrag is hiervoor nog lastig aan te geven.

Hoofdstuk 4 - Financieel meerjarenperspectief

Verwacht begrotingsresultaat 2025-2028

De in deze kadernota geformuleerde uitgangspunten (hoofdstuk 1), de budgetaanpassingen binnen het bestaande beleid en actualisatie van eerdere nieuwe ontwikkelingen (hoofdstuk 2) en de nieuwe ontwikkelingen (hoofdstuk 3) resulteren in onderstaand meerjarenperspectief.

(bedragen x € 1.000) (-/- = nadeel)	2025	2026	2027	2028
Resultaat begroting 2024 (incl. 1e wijz.)	**5.041**	**-1.898**	**-1.716**	**-1.716**
Raadsbesluiten (t/m maart 2024)	-37	-62	77	-141
Raadsvoorstellen (april en mei 2024)	0	0	-49	-48
Subtotaal	**5.003**	**-1.960**	**-1.688**	**-1.905**
Uitkering gemeentefonds (algemene uitkering)	3.264	3.190	4.668	5.903
Belastingopbrengsten (indexering 3,2%)	765	797	829	862
Loonkostenontwikkeling (indexering 2024 + 2025)	-1.224	-1.224	-1.224	-1.324
Prijsontwikkeling beheerplannen (indexering 4,8%)	-549	-549	-549	-549
Budgetaanpassingen bestaand beleid (bijlage 1)	-3.582	-3.592	-3.326	-2.407
Actualisatie eerdere nieuwe ontwikkelingen (bijlage 2)	-334	198	-213	-721
Verwacht begrotingsresultaat vóór nieuwe ontwikkelingen	**3.344**	**-3.141**	**-1.503**	**-140**
Nieuwe ontwikkelingen (bijlage 3)	-2.171	-2.047	-1.260	-1.260
Verwacht begrotingsresultaat na nieuwe ontwikkelingen	**1.173**	**-5.188**	**-2.763**	**-1.400**
Waarvan structureel	**3.903**	**-2.499**	**-2.533**	**-1.440**
Waarvan incidenteel	**-2.730**	**-2.688**	**-229**	**40**

Waar het jaar 2025 met een structureel verwacht begrotingsresultaat van ca. € 3,9 miljoen nog ruimschoots reëel sluitend is (meer structurele baten dan lasten), slaat dat beeld vanaf 2026 om. Vanaf 2026 wordt op basis van de huidige cijfers een structureel tekort verwacht van ca. € 2,5 miljoen in 2026 en 2027 en € 1,4 miljoen in 2028. Deze grote terugval is voornamelijk het gevolg van een forse daling van het gemeentefonds. Landelijk worden gemeenten vanaf 2026 (ook wel het “ravijnjaar” genoemd) geconfronteerd met een fors lagere uitkering uit het gemeentefonds. In hoofdstuk 5 wordt dit nader toegelicht, waarbij ook de laatste ontwikkelingen worden toegelicht over de (positieve) uitkomsten van de voorjaarsnota 2024 die onlangs is uitgebracht door het Rijk. Deze effecten zullen op basis van de nog uit te komen meicirculaire worden verwerkt in de uiteindelijke begroting 2025-2028.

Voor de jaren 2025 t/m 2027 geldt verder dat de incidentele lasten hoger zijn dan de incidentele baten. Voor 2025 zou dit opgevangen kunnen worden binnen het verwachte overschot aan structurele middelen. Voor de verwachte incidentele tekorten in 2026 en 2027 zal in de uiteindelijke begroting 2025-2028 ook dekking gevonden moeten worden, waarbij dit bijvoorbeeld gedekt zou kunnen worden uit de algemene reserve.

Reservepositie

Bij de beoordeling van de financiële positie van de gemeente speelt de algemene reserve een belangrijke rol. De algemene reserve bestaat uit componenten waaraan de raad (nog) geen bepaalde bestemming heeft gegeven. Deze reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers en vormt een belangrijk deel van het weerstandsvermogen van de gemeente.

Bij het weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin de gemeente in staat is middelen vrij te maken om tegenvallers op te vangen, zonder het beleid direct te moeten aanpassen. Dit weerstandsvermogen wordt periodiek (in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van de begroting en jaarrekening) afgezet tegen de aanwezige risico's binnen de gemeente. Op deze manier wordt gemonitord in welke mate de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen.

Hieronder is de stand van de algemene reserve weergegeven ten tijde van het opstellen van deze kadernota.

Algemene reserve	Bedrag (x € 1.000)
Stand na raadsvergadering 18 april 2024	€ 30.482
Af: Aan te houden weerstandsvermogen	€ 17.700 -/-
Bij: Saldo jaarrekening 2023 (voorlopig)	€ 3.462
Af: Resultaatbestemming 2023 (voorlopig)	€ 2.067 -/-
Vrij besteedbare ruimte na vaststellen jaarrekening 2023	**€ 14.177**

Deze berekening is indicatief. Het traject rondom de jaarrekening 2023 is nog niet volledig afgerond waardoor de toevoeging van het saldo van de jaarrekening nog kan wijzigen.

Hoofdstuk 5 - Overige ontwikkelingen en onzekerheden

In deze kadernota is zoveel mogelijk rekening gehouden met actuele ontwikkelingen en inzichten. De budgetaanpassingen binnen bestaande budgetten, de actualisatie van nieuwe ontwikkelingen uit eerdere kadernota's (hoofdstuk 2) en de effecten van de nieuwe ontwikkelingen (hoofdstuk 3), zijn hierin verwerkt. Op basis daarvan is het financiële beeld t/m 2028 opgesteld. Dit is namelijk ook het tijdsbestek waarover het meerjarenperspectief in de begroting 2025-2028 moet worden geschetst.

Ten tijde van het opstellen van deze kadernota spelen er diverse ontwikkelingen en onzekerheden. Dit zijn ontwikkelingen die (de komende jaren) nog invloed kunnen gaan hebben op het financieel meerjarenperspectief, maar die gezien de onzekerheden of de termijn waarop die zich gaan voordoen, niet zijn verwerkt in de cijfers van deze kadernota.

Onzekerheden m.b.t. het gemeentefonds

Gemeenten zijn in grote mate afhankelijk van de inkomsten van het Rijk. De belangrijkste inkomstenbron van gemeenten is de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Voor de gemeente Moerdijk gaat het hierbij om ruim € 70 miljoen.

Voor 2026 en verder heerst veel onzekerheid over de algemene uitkering. Zo heeft het voormalige kabinet besloten om te stoppen met de systematiek van trap-op, trap-af (de wijze waarop de algemene uitkering wordt geïndexeerd voor loon-, prijs- en volumeontwikkelingen). In de nieuwe systematiek wordt het gemeentefonds geïndexeerd op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product. Dit leidde tot een forse daling van het gemeentefonds vanaf 2026. Onduidelijk is nog of deze index aansluit bij enerzijds de volumegroei waarmee gemeenten geconfronteerd gaan worden (bijvoorbeeld de zorgkosten als gevolg van vergrijzing en stijging van lonen) en anderzijds de loon- en prijsontwikkeling van de gemeentelijke kosten. Verder was er nog grote onzekerheid over de opschalingskorting, die tot en met 2025 was geschrapt, maar voor de jaren vanaf 2026 nog was gehandhaafd.

Als gevolg van bovenstaande ontwikkelingen is berekend dat gemeenten hierdoor gezamenlijk geconfronteerd werden met een korting op het budget uit het gemeentefonds van ongeveer € 3 miljard in 2026 (ook wel het "ravijnjaar" genoemd), wat in de jaren daarna met ca. 0,7 miljard per jaar toenam. Dit heeft tot gevolg dat begrotingen van gemeenten onder druk zijn komen te staan. Voor de gemeente Moerdijk ging het om een bedrag van ca. € 5,5 miljoen in 2026 dat opliep tot een bedrag van 9,5 miljoen in 2029.

In juli 2023 zijn deze ontwikkelingen voor de VNG aanleiding geweest om voor het eerst in haar bestaan met een begrotingsadvies te komen voor het opstellen van de begroting 2024-2027. Daarbij is geadviseerd om de lasten in de meerjarenbegroting zo realistisch mogelijk in beeld te brengen en eventuele tekorten zichtbaar te maken zonder daar als gemeente ook al acties / maatregelen voor te nemen. Ook wij als gemeente Moerdijk hebben dat advies opgevolgd in de begroting 2024-2027 die in november 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld.

Voorjaarsnota 2024 brengt wat meer duidelijkheid

Op 15 april 2024 is de voorjaarsnota 2024 door het Rijk uitgebracht. Hierin is bekend gemaakt dat de opschalingskorting vanaf 2026 wordt geschrapt. Dit resulteert in € 675 miljoen extra middelen voor gemeenten. Voor de gemeente Moerdijk komt dat neer op ca. € 1,3 miljoen. Daarnaast is besloten om de nieuwe financieringssystematiek al vanaf 2024 in te voeren, waarbij gemeenten gecompenseerd worden voor de effecten hiervan. Dit met uitzondering van 2025, waarin het gemeentefonds eenmalig € 675 miljoen lager wordt vastgesteld. Verder is voor de Wmo-uitgaven een – nog uit te werken – aparte, geobjectiveerde indexering aangekondigd. Ook wordt het verminderen van het aantal specifieke uitkeringen door het kabinet, samen de VNG, versneld aangepakt.

Hoewel er met de voorjaarsnota meer duidelijkheid en middelen beschikbaar zijn gekomen, is het landelijke financiële probleem van gemeenten hiermee nog niet opgelost. De VNG geeft in de door hen verstuurde ledenbrief aan dat zij op basis van deze resultaten hun inzet richting de formatietafel voor een goede balans tussen taken en middelen voortzetten.

Investeringen na 2028

In de aanbiedingsnota bij de begroting 2024-2027 is een doorkijk gegeven van effecten van een aantal voorziene ontwikkelingen waar op dit moment al aan gewerkt wordt en waarvan duidelijk is dat deze in de toekomst investeringslasten met zich zullen brengen. Het betreft investeringen die zich pas voordoen na de laatste jaarschijf in de meerjarenbegroting. In deze kadernota is deze doorkijk geactualiseerd. Het betreft de volgende investeringen met de daarbij behorende kapitaallasten (vanaf 2029 of later). Hierbij dient opgemerkt te worden dat de genoemde bedragen gebaseerd zijn op de huidige inzichten. Toekomstige ontwikkelingen kunnen nog een grote invloed hebben op de uiteindelijke hoogte van deze investeringen.

Tabel: Investeringen* en kapitaallasten na 2028

Omschrijving (bedragen x € 1 mln)	Indicatie investering OUD	Indicatie investering NIEUW	Indicatie kapitaallast	Vermoedelijk jaar realisatie
Gemeenschapshuis Willemstad	4,6	4,7	0,3	2028
School en gymzaal Willemstad	8,5	8,8	0,4	2028
Schoolontwikkeling Klundert	10,6	11,1	0,6	2028
2e gymzaal Zevenbergen	2,8	3,2	0,2	2029
Nieuwbouw Niervaert Klundert	19,7	22	1,2	2029
Scholenontwikkeling Zevenbergen	7,8	8,8	0,4	2029
Zuidrandtunnel (netto)	21,4	21,4	0,8	2029
Stationstunnel Zevenbergen (netto)	15,4	15,4	0,6	2029
Inrichting stationsomgeving Zevenbergen**	-	20	1,3	2030
Transformatiegebied Zevenbergen-Noord***	-	5	pm	2031
Permanente voorziening Roode Vaart-centrum Zvb****	-	2	0,1	2028
Verduurzaming bestaande zwembaden*****	-	2	0,1	pm
Totaal	**90,7**	**124,4**	**6,0**	

*de investeringsramingen betreffen een globale inschatting. Voor nagenoeg al deze bedragen geldt dat hier nog geen uitgewerkte kostenraming voor is opgesteld. De bedragen zijn gebaseerd op normbedragen (o.a. onderwijshuisvesting; waarbij geen rekening is gehouden met de inrichting van de openbare ruimte) en ervaringen uit het verleden.

Zoals gezegd zijn dit ‘zachte’ bedragen. De investeringen zijn daarbij geïndexeerd naar het vermoedelijke jaar van realisatie. De investering voor de Niervaert is gebaseerd op de gegevens zoals die zijn opgenomen in het raadsbesluit december 2023 en de investeringen voor de Zuidrandtunnel en de Stationstunnel zijn gebaseerd op de gegevens zoals die zijn opgenomen in het raadsbesluit van september 2023.

De uiteindelijke hoogte van de investering is afhankelijk van de definitieve invulling van het plan. Daarnaast betekent een aanpassing van de planning (naar latere jaren) ook een wijziging van de hoogte van de investering, aangezien dan rekening gehouden moet worden met een eventuele verdere kostenstijging. Verder kan ook de renteontwikkeling nog effect hebben op de uiteindelijke hoogte van de kapitaallasten. Dit betekent dat er al met al nog veel onzekerheden zijn en er pas bij aanbieding van het betreffende raadsvoorstel meer duidelijkheid zal zijn.

De laatste 4 plannen uit bovenstaande tabel worden hieronder nader toegelicht.

*** Inrichting stationsomgeving Zevenbergen*
De besluitvorming wordt begin 2025 verwacht. De indicatieve eerste inschatting is € 20 miljoen, exclusief de inbreng van gronden en het resultaat uit vastgoedontwikkelingen in het gebied. Daarnaast wordt de mogelijkheid van cofinanciering verkend. Het vermoedelijke eindjaar van realisatie is 2030. Naar verwachting gaat het vooral om investeringen in de openbare ruimte, deze zullen een kapitaallast opleveren vanaf 2031. Vooralsnog uitgaande van een afschrijvingstermijn van 25 jaar en 2,5% rente, levert een investering van € 20 miljoen een kapitaallast op van € 1,3 miljoen per jaar.

**** Transformatiegebied Zevenbergen-Noord*
De besluitvorming is eind 2024 voorzien. De ontwikkeling van enerzijds de Vloeivelden en anderzijds het industrieel erfgoed (ca. 400 woningen) zullen niet kunnen worden gerealiseerd zonder een financiële bijdrage vanuit de gemeente. De omvang wordt op dit moment ingeschat op € 5 miljoen maar is nog afhankelijk van het onderhandelingsresultaat met de ontwikkelaar. De gemeentelijke bijdrage zal naar de huidige inzichten waarschijnlijk in 2031 plaatsvinden. Na overdracht van de openbare ruimte bij realisering van (deel)gebieden aan de gemeente ontstaan voor de gemeente de reguliere onderhoudskosten voor deze ruimte. We verwachten vooralsnog dat deze kosten gecompenseerd kunnen worden door de extra inkomsten vanuit de algemene uitkering en de ozb. Er is tot op heden hiervoor nog geen berekening gemaakt.

***** Permanente Voorziening 10m3/s (overkluizing Noord) Roode vaart – centrum Zvb*
Voor deze permanente voorziening is binnen het krediet van de centrumontwikkeling Zevenbergen onderdeel haven een bedrag van € 600.000 gereserveerd. De kosten voor een dergelijke voorziening worden op dit moment geschat op een bedrag van € 5 miljoen. Met de provincie Noord-Brabant en het Waterschap Brabantse Delta worden gesprekken gevoerd over een mogelijke bijdrage. Indicatief hopen we uit te komen op een bijdrage vanuit de gemeente van € 2 miljoen. De realisatie wordt omstreeks 2028 verwacht. Afhankelijk van wie eigenaar wordt leidt de bijdrage vanuit Moerdijk tot een eenmalige last ten laste van de algemene reserve of tot kapitaallasten die binnen de begroting moeten worden gedekt (vanaf 2029). Een investering van € 2 miljoen geeft een kapitaallast van € 130.000 per jaar (25 jaar afschrijving; 2,5% rente).

****** Investering in verduurzaming bestaande zwembaden (exclusief de Niervaert)*
De raad heeft eind 2023 besloten ook een perspectief van 25 jaar te geven aan de zwembaden in Fijnaart, Willemstad en Zevenbergen. Daartoe worden verduurzamings- en exploitatieplannen opgesteld, zodat inzichtelijk wordt op welke wijze en tegen welk kosten de baden verduurzaamd kunnen worden. De besluitvorming over die plannen wordt begin 2025 verwacht. Op basis van het raadsbesluit december 2023 wordt op dit moment uitgegaan van een indicatieve investering van € 2 miljoen. Uitgaande van een afschrijvingstermijn van 25 jaar en 2,5% rente levert dit een kapitaallast op van € 130.000 per jaar. Niet uit te sluiten is dat naar aanleiding van de uitwerking van de verduurzamingsplannen en ambities extra investeringen noodzakelijk blijken.

Verder zijn er diverse overige projecten die nu al worden opgepakt, maar waarbij het nog niet zeker voor alle projecten duidelijk is of de gemeente hier financieel in moet participeren.

Zonder uitputtend te zijn gaat het o.a. om:
- Stationsgebied Lage Zwaluwe
- Ontsluiting LPM-terrein in combinatie met Stationsgebied Lage Zwaluwe
- Foodcourt Kanters
- Truckparking A16
- Groenvliet Standdaarbuiten
- Woningbouw kleine kernen
- Herontwikkeling IJshof
- De Donk Zevenbergen

Wat betekent dit voor het geschetste meerjarenperspectief?

De in dit hoofdstuk beschreven ontwikkelingen zullen in toekomstige jaren een (financieel) effect gaan hebben. Gezien de onzekerheden en het tijdsbestek waarin deze ontwikkelingen gaan spelen is met deze ontwikkelingen nog geen rekening gehouden in de cijfers van deze kadernota. Vanuit dit oogpunt worden hieronder indicaties gegeven van de effecten die dit kan gaan hebben op het meerjarenperspectief 2025-2028.

In hoofdstuk 4 is geschetst dat op basis van de huidige inzichten onderstaand structureel begrotingsresultaat wordt verwacht.

(bedragen x € 1.000) (-/- = nadeel)	2025	2026	2027	2028
Verwacht begrotingsresultaat (structureel)	3.903	-2.499	-2.533	-1.440

Onzekerheden gemeentefonds

Op 15 april 2024 is de voorjaarsnota 2025 door het Rijk uitgebracht. De belangrijkste financiële effecten die hieruit voortkomen zijn het vanaf 2026 afschaffen van de opschalingskorting (wat landelijk een voordelig effect heeft van € 675 miljoen). Hiertegenover staat dat het gemeentefonds in 2025 eenmalig € 675 miljoen lager wordt vastgesteld. Voor de gemeente Moerdijk gaat het om de volgende bedragen:

(bedragen x € 1.000) (-/- = nadeel)	2025	2026	2027	2028
Voorjaarsnota 2024 – afschaffen opschalingskorting	0	1.300	1.300	1.300
Voorjaarsnota 2024 – eenmalige korting gemeentefonds	- 1.300	0	0	0

De effecten van de voorjaarsnota zullen uiteindelijk verwerkt worden in de meicirculaire 2024. Doordat wij onze ramingen voor het gemeentefonds baseren op die meicirculaire, zullen de meest actuele inzichten van dat moment dus verwerkt worden in de begroting 2025-2028.

Zoals in dit hoofdstuk is toegelicht is berekend dat gemeenten landelijk geconfronteerd werden met een korting op het budget uit het gemeentefonds van ongeveer € 3 miljard in 2026 (ook wel het “ravijnjaar” genoemd), wat in de jaren daarna met ca. 0,7 miljard per jaar toenam. Voor de gemeente Moerdijk ging dit om een bedrag van ca. € 5,5 miljoen in 2026 dat opliep tot een bedrag van 9,5 miljoen in 2029. Ondanks het feit dat er met de voorjaarsnota 2024 wat meer duidelijkheid en middelen zijn gekomen, is hiermee het landelijke financiële probleem van gemeenten nog niet opgelost.

De VNG blijft hierover dan ook in gesprek met het Rijk. De lopende kabinetsformatie en de demissionaire status van het huidige kabinet maken het lastig om een inschatting te maken op welk moment exact meer duidelijkheid is te verwachten. Op dit moment is het gissen in hoeverre het Rijk verder gehoor gaat geven aan het standpunt vanuit de VNG en met (meer) maatregelen komt die de financiële positie van gemeenten bevordert. Juist vanwege de onzekerheden is het op dit moment onmogelijk om een concrete inschatting te maken van de middelen die mogelijk verder nog vanuit het Rijk worden ontvangen.

Investeringen na 2028

Het op dit moment te berekenen financieel effect van de in dit hoofdstuk toegelichte investeringen na 2028 komt neer op een kapitaallast van € 1,4 miljoen in 2029 oplopend tot € 6 miljoen in 2031.

Met deze investeringslasten loopt het structureel tekort vanaf 2029 op waarbij nog niet voor alle investeringen een indicatie is gegeven. Nu is het natuurlijk zo dat besluitvorming over deze ontwikkelingen (m.u.v. de Zuidrandtunnel) nog plaats moet vinden en er altijd de mogelijkheid bestaat dat zaken niet doorgaan of verder worden doorgeschoven waardoor het beeld er anders uit komt te zien. Daar staat tegenover dat er in de komende jaren ook nog zaken naar voren zullen komen waar nu helemaal nog geen rekening mee is gehouden. Het toekomstperspectief is niet meer dan een indicatie.

Hoofdstuk 6 - Vervolgaanpak richting het opstellen van de begroting 2025-2028

Op basis van deze kadernota wordt duidelijk dat het gepresenteerde meerjarenperspectief vanaf 2026 negatief is (meer structurele lasten dan baten). Ook is duidelijk dat dit voornamelijk het gevolg is van een dalende uitkering uit het gemeentefonds en dat dit landelijk bij veel gemeenten ervoor zorgt dat er vanaf 2026 tekorten dreigen te ontstaan. Hoewel in de voorjaarsnota een aantal positieve maatregelen door het Rijk zijn aangekondigd, maken de lopende kabinetsformatie en de demissionaire status van het huidige kabinet het lastig om een inschatting te maken op welk moment exact meer duidelijkheid is te verwachten over deze (veruit grootste) inkomstenpost van de gemeente.

Hoewel op basis van deze kadernota voor het jaar 2025 nog een sluitende begroting wordt verwacht, is het met het oog op de verwachte tekorten vanaf 2026 verstandig om na te denken over de verdere acties richting het opstellen van de begroting 2025-2028.

VNG begrotingsadvies 2025-2028

Gezien de aanblijvende onzekerheden heeft de VNG op 1 maart 2024 een advies afgegeven voor de begroting 2025-2028.

Vanwege de onzekerheid is hierbij gekozen om een advies te geven in 2 delen. In het 1e deel van het advies roept de VNG op om te anticiperen op de korting van de algemene uitkering vanaf 2026 en eventuele ombuigingen in kaart te brengen, maar ze nog niet door te voeren.

Het 1e deel van het advies komt er in het kort op neer om:
1. Een reële meerjarenbegroting 2025-2028 op te stellen
2. Maatregelen in beeld te brengen
3. Daarbij vooral te focussen op medebewindstaken

Het volledige 1e deel van het advies is opgenomen in bijlage 4.
Na het uitkomen van de voorjaarsnota 2024 heeft de VNG aangekondigd om binnenkort met het 2e deel van het advies te komen.

Project ‘onderzoek naar mogelijkheden vergroten structurele begrotingsruimte’

Mede gezien het feit dat duidelijkheid vanuit Den Haag op zich liet wachten, is reeds in de aanbiedingsnota bij de begroting 2024-2028 (november 2023) aangegeven dat het college in 2024 met de organisatie zal verkennen hoe de structurele ruimte binnen de begroting kan worden vergroot. Dit is in lijn met het nu afgegeven advies door de VNG en dit onderzoek is als project opgepakt waarin reeds de eerste voorbereidende stappen zijn gezet. Het project is er op gericht dat bij het aanbieden van de begroting 2025 de resultaten van het onderzoek bekend zijn (september/oktober 2024). Deze resultaten zijn dan nog niet tot in detail uitgewerkt, maar geven de verschillende opties op hoofdlijnen aan.

In combinatie met de dan actuele inzichten (o.a. uitkomsten van de meicirculaire 2024), het 2e advies van de VNG en ons financiële meerjarenperspectief kan dan bepaald worden welke vervolgacties we hierop als gemeente willen/moeten gaan nemen.

Bijlage 1 - Budgetaanpassingen bestaand beleid

-/- = voordeel

Progr.	Onderwerp	Begrotingspost	2025	2026	2027	2028	Toelichting en onderbouwing
1	Bijdrage gemeenschappelijke regeling OMWB	Diversen/44334	280.000	280.000	280.000	280.000	Op basis van de voorlopige begroting 2025 van de OMWB neemt de deelnemersbijdrage 2025 voor Moerdijk toe. Deze stijging bestaat uit een structurele en incidentele component .
1	Bijdrage gemeenschappelijke regeling OMWB	Diversen/44334	120.000	-	-	-	Zie regel hierboven.
2	Groenbeheer / bestek Bomen	657001 / 43825	50.000	50.000	50.000	50.000	Jaarlijks wordt 1/3 van het boomareaal en alle attentiebomen gecontroleerd op conditie en vitaliteit. Hieruit komt een maatregelenpakket dat in het kader van de zorgplicht opgevolgd dient te worden. Naast deze maatregelen, ontvangen we ook met regelmaat verzoeken om snoei ivm overhangende of ander soort overlast gevende takken. Op basis van een raamovereenkomst worden deze werkzaamheden uitgevoerd. Vaak gaat het hierbij om maatregelen op basis van veiligheid. Gebleken is dat het huidige beheerbudget voor bomen niet voldoende is om deze werkzaamheden uit te kunnen voeren. Een aanvullend budget is benodigd om de maatregelen uit te kunnen voeren.
2	Areaaluitbreiding onkruidbestrijding en groenbeheer	621007 en 657001	54.000	54.000	54.000	54.000	Financieel effect van areaaluitbreiding (2% uitbreiding) onkruidbeheersing en groenbeheer.
2	Watertaken (baggerwerkzaamheden haven Willemstad)	657002/43820	-	150.000	-	-	De gemeente is eigenaar van de haven van Willemstad en dient dan ook zorg te dragen voor de instandhouding hiervan. Het doorstroomprofiel van de Haven dient op diepte gebracht te worden. Metingen dienen nog plaats te vinden maar op basis van oppervlakte en ervaringcijfers is een inschatting gemaakt welke kosten dit met zich meebrengt. Daarnaast hebben wij niet alleen ontvangstplicht, maar staan wij aan de lat voor het gehele werk. In 2025 worden metingen uitgevoerd.
2	Watertaken (baggerwerkzaamheden Klundert)	657002 / 43820	100.000	-	-	-	Het waterschap is verantwoordelijk voor het groot onderhoud aan de binnengracht van Klundert aan de zuidzijde. Gebleken is na peiling dat de laag aanwezige baggerspecie te dik is en hierdoor het doorstroomprofiel belemmerd. Het waterschap heeft dan ook besloten deze watergang en de watergang in het centrum van Klundert in 2025 te gaan baggeren. De gemeente heeft hier als aanliggend eigenaar de ontvangstplicht van de baggerspecie en is verantwoordelijk voor de afvoer en verwerking hiervan. De laagdikte is fors en op basis van een grove raming dient het beschikbaar budget opgehoogd te worden met € 100.000
2	Bijdrage gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio (obv conceptbegroting 2025)		513.000-	513.000-	513.000-	513.000-	Op basis van een wijziging van de verdeelsleutel die gebaseerd is op de CEBEON-verdeelsleutel die toegepast wordt bij de verdeling van het gemeentefonds gaat de bijdrage voor Moerdijk tov 2024 aanzienlijk omlaag. Op basis van de meicirculaire 2023 wordt het aandeel van Moerdijk 3,29% (dit was 4,20%). De verlaging van de bijdrage voor Moerdijk loopt dan in de pas met de lagere vergoeding die Moerdijk uit de algemene uitkering ontvangt voor het subcluster Brandweer en rampenbestrijding.
2	Kapitaallasten wegbeheer				99.000-	99.000-	Verlaging kapitaallasten jaarschijf 2027 en 2028. Dit m.b.t. verwerking 1e begrotingswijziging 2024 (wijzigingen bij vaststelling begroting) waarbij abusievelijk te hoge kapitaallasten waren verwerkt.

Progr.	Onderwerp	Begrotingspost	2025	2026	2027	2028	Toelichting en onderbouwing
4	Armoedebeleid	663005 /div. kostensoorten	50.000	50.000	50.000	50.000	Stichting Leergeld en het Jeugdfonds Sport & Cultuur zien beide een stijging in de aantallen aanvragen. In 2023 heeft Stichting Leergeld het tekort gedekt uit eigen middelen. In 2024 kunnen we via aanvullende middelen voor armoedebestrijding en schuldhulpverlening deze kosten incidenteel dekken. Ook is de zwemvergoeding bij het Jeugdfonds Sport & Cultuur geïndexeerd (de bijdrage dateerde uit 2011, zie collegevoorstel 23 januari zaaknr: 1034136). Dit brengt een grote kostenstijging met zich mee. Ook dit tekort kunnen we incidenteel dekken binnen het huidige armoedebeleid alsook de aanvullende middelen voor armoedebestrijding en schuldhulpverlening vanuit het Rijk. Vanaf 2025 is er structurele dekking nodig voor deze kosten. Indien deze dekking er niet is, betekent dit dat afwijzingen voor aanvragen zullen volgen wanneer het budget volledig is gebruikt en het einde van het jaar nog niet is verstreken.
4	Openbare bibliotheek / Budgetsubsidies	656000 /44384	115.000	115.000	115.000	115.000	Bibliotheek West-Brabant staat voor een aantal financiële uitdagingen. Het eigen vermogen van de bibliotheek daalt naar verwachting van € 1,3 miljoen in 2019 naar 0,3 miljoen in 2024. Daarmee verslechtert de weerstand van de bibliotheek aanzienlijk. Tegenvallers in het exploitatieresultaat kunnen niet langer opgevangen worden zonder in liquiditeitsproblemen te raken. De negatieve resultaten in de afgelopen jaren (en 2024) worden veroorzaakt door cao stijgingen van ruim 4% tot wellicht zelfs 10% in 2024 en overige kosten met inflaties van minimaal 4% tot zelfs 14%. De subsidies (zowel basis als plus) groeien niet recht evenredig met het kostenniveau van de bibliotheek mee. In het vigerende regionale convenant is opgenomen dat de Bibliotheek voor loonkostenstijging de CAO volgt (zij kan niet anders). Voor 2023 was dit ruim 4%. Voor de overige kosten wordt uitgegaan van de consumentenprijs index (CPI). Voor 2023 was de gemiddelde CPI 3,9%. Echter de deelnemende gemeenten hanteren hun eigen indexeringsbeleid dat veelal (fors) lager uitpakt (2,8% voor de grote gemeentes en 7% voor de kleinere gemeentes) ten opzichte van de kostenstijgingen van de Bibliotheek. Gemeente Moerdijk heeft een index toegepast van 4,4%. De Bibliotheek West-Brabant heeft de kosten voor instandhouding van de bibliotheekvoorziening, zoals vastgelegd in het regionale convenant de afgelopen jaren te laag begroot en verzoekt daarom het basisbedrag per inwoner te verhogen met € 3. Dit houdt voor de gemeente Moerdijk in dat het basisbedrag vanaf 2025 dan verhoogd wordt met € 3 per inwoner van € 8,88 naar € 11,88, wat tot gevolg heeft dat de subsidie aan de bibliotheek verhoogd dient te worden met circa € 115.000 per jaar. Neerwaarts de kosten bijstellen kan de bibliotheek nagenoeg uitsluitend doen door haar personeelsbestand neerwaarts bij te stellen. Dit is tegenstrijdig met de maatschappelijke ontwikkelingen waarbij steeds meer (plus)taken op de Bibliotheek afkomen. Een andere mogelijke oplossing is om de tekorten deels te dekken uit verlaging van de subsidies voor de plustaken, maar dit is niet wenselijk. Het gaat dan om beperken van de dienstverlening in de verschillende vestigingen, aanpassing van de programmering zoals Bibliotheek op school en Boekstart in de kinderopvang. Er zullen dit jaar gesprekken gevoerd worden tussen de Bibliotheek West-Brabant en de gemeente Moerdijk en op basis daarvan zal duidelijk worden wat er daadwerkelijk nodig is aan extra subsidieverstrekking aan de bibliotheek.
4	Bijdrage gemeenschappelijke regeling Geweld In Afhankelijkheidsrelaties (GIA) (Veilig Thuis en Safegroup) en Meldpunt Crisiszorg West-Brabant	662000 Algemene voorzieningen wmo en jeugd - 44320 667401 Crisis LTA deel met verblijf - 43410	66.000	58.000	58.000	58.000	Aanvullende bijdrage GR GIA en Meldpunt Crisiszorg ten behoeve van het op pijl houden van de huidige structurele taken en activiteiten. De kosten vallen hoger uit, omdat er in eerdere ramingen rekening werd gehouden met lagere personeelskosten en energiekosten. Bovendien is in de bijdrage een inflatiecorrectie verwerkt, omdat daar in de Decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang (DUVO) geen rekening mee werd gehouden. Uit de meicirculaire 2024 moet nog blijken of hiervoor wordt gecompenseerd. Daarnaast wordt het Meldpunt Crisiszorg doorontwikkeld. Met incidentele inzet wordt de basis op orde gebracht, maar er is structureel geld nodig voor structurele borging (€ 58.000. Voor het implementatietraject in 2025 zijn in 2025 ook incidentele middelen nodig (€ 8.000).

Progr.	Onderwerp	Begrotingspost	2025	2026	2027	2028	Toelichting en onderbouwing
4	Inhuur jeugdproffesionals	662006 / 43510	162.000	162.000	162.000	162.000	Spring heeft de prijs van een voltijds equivalent (FTE) jeugdprofessional in 2024 voorlopig geïndexeerd met 10% ten opzichte van 2023. Dit betekent dat de voorlopige FTE-prijs voor 2024 is gestegen naar € 108.775. De berekening is gemaakt aan de hand van het gemiddelde aantal jeugdprofessionals van 15,5 FTE's per jaar. Er wordt verwacht dat in 2025 de prijzen verder worden geïndexeerd.
4	Crisis LTA deel met verblijf (jeugdwet)	667401/43412	200.000	200.000	200.000	200.000	Door een overgang van contractvorm van een jeugdhulp aanbieder vallen deze kosten nu onder LTA in plaats van RTA. In voorgaande jaren is juist afgeschaald op LTA door sturing op RTA. Dat wordt nu deels teruggedraaid voor een aantal specifieke jeugdhulp vormen. We zien een verschuiving van kosten van NVTZ-Gezinsgericht naar Crisis LTA deel met verblijf. Het uitvoeren van deze zorg is een wettelijke taak (Jeugdwet).
4	NVTZ- gezinsgericht (Jeugdwet)	667302/43412	522.000	522.000	522.000	522.000	Binnen deze begroting post valt de complexe zorg zonder verblijfs component. Toename van complexere zorg in de 2de helft van 2023 is duidelijk zichtbaar. Vanwege sturing op afschaling van gesloten jeugdhulp is ook op deze post een stijging van de kosten zichtbaar. Deze trend is al langer voelbaar maar komt nu ook duidelijk in de cijfers terug. Los daarvan staat dat 200.000 aan kosten zullen overgaan naar budget Crisis LTA deel met verblijf. Het uitvoeren van deze zorg is een wettelijke taak (Jeugdwet).
4	NVTZ- Jeugdhulp dagbesteding	667205/43412	400.000	400.000	400.000	400.000	Afgelopen tijd zien we een flinke toename in dit type zorg (profiel 7 en 10). Het gaat om zorg voor jeugdigen met een verstandelijke beperking, of behandelen van complexe problematiek bij 0-6 jarige. Zowel de omvang als de duur van deze trajecten nemen fors toe. De verwachting is dat de stijging in zowel aantallen als in zorgzwaarte zal aanhouden. Het uitvoeren van deze zorg is een wettelijke taak (Jeugdwet).
4	NVTZ-Jeugdhulp met verblijf overig	667303/43412	450.000	450.000	450.000	450.000	Binnen deze begrotingspost vinden we de complexere zorg met een verblijfscomponent Omdat deze tracjecten per stuk veel geld kosten en qua aantallen relatief laag zijn kunnen enkele jeugdige zorgen for een forse toenemame op dit budget. We zien een stijging qua aantallen jeugige welke lijkt door te zetten. Het uitvoeren van deze zorg is een wettelijke taak (Jeugdwet).

Progr.	Onderwerp	Begrotingspost	2025	2026	2027	2028	Toelichting en onderbouwing
4	Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming	500303 Team Jeugd / 43861 Externe adviseurs	120.000	100.000	-	-	Voor de uitvoering van het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming moeten we in 2026 sterke lokale teams hebben staan. Het lokale team is de infrastructuur van hulp en ondersteuning, vragen en advies. Het heeft brede basiskennis over alle thema's binnen het sociaal domein. Dit brengt een grote structuurwijziging teweeg. Vanuit de regionale programmaleider is het verzoek gedaan om lokaal een beleidsinhoudelijk aanspreekpunt naar voren te brengen, alsook een lokale projectleider. De taken van deze projectleider passen niet binnen de bestaande formatie en takenpakketten, waardoor het wenselijk is om een projectleider in te huren voor circa. 24-28 uur per week voor twee jaar (2025 en 2026). Deze uren zijn bepaald op basis van de grootte van de opgave (implementatie sterke lokale teams) en beschikare capaciteit op deze opgave bij andere gemeenten in de regio. Dit urenaantal wordt ook door de regionale programmaleider onderschreven. Op 26 maart besluit het college over het programmaplan toekomstscenario kind- en gezinsbescherming om commitment uit te spreken voor dit plan en lokaal te zorgen dat er binnen de gemeentelijke organisatie de benodigde personele inzet beschikbaar is voor de uitvoering van het programmaplan. Deze ontwikkeling op zichzelf is nóg geen wettelijke taak, maar betreft een bestuurlijke afspraak tussen de VNG, het JenV en VWS. Als we dit doen dragen we bij aan de noodzaak voor verbetering en vereenvoudiging van de jeugdbeschermingsketen en het bieden van betere ondersteuning aan kinderen en volwassenen in onveiligheid om een duurzame veilige thuissituatie te creëren, in opdracht van de VNG en het ministerie van JenV. Zie hierover de kamerbrief van 30 maart 2021: Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. En de kaderbrief van 31 januari 2024: Aanbieding rapport Adviescommissie Rechtsbescherming en Rechtsstatelijkheid in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Lokaal betekent dit dat we vanaf 2026 sterke lokale teams hebben staan, die werken volgens de principes van het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming: gezinsgericht, rechtsbeschermend en transparant, eenvoudig en lerend voor onze inwoners van 0 tot 100 jaar. In de kadernota / begroting 2024 is hier al 50.000 euro budget voor opgenomen voor 2024 en 2025 (met dekking uit de reserve sociaal domein). De middelen die hiervoor beschikbaar zijn gesteld in 2024 worden in 2024 niet besteed, omdat we een regionale planning aanhouden en gelijktijdig met alle andere gemeenten uit de regio optrekken. De middelen uit 2024 worden daarom overgeheveld naar 2026. Effectief betekent dit dus een verschil in 2026 van 100.000 euro.
4	Jeugdbescherming (jeugd, veiligheid, reclassering en opvoeding)	668200 / 43412	338.000	338.000	338.000	338.000	Met ingang van 2024 zijn er nieuwe tarieven voor jeugdbescherming en jeugdreclassering vastgesteld. Deze tarieven gelden voor 2024 en 2025. Dit zorgt voor een gemiddelde stijging van 10% van de totaalkosten tov 2023. De actuele begroting staat op 527.000. Dit budget is in 2023 ruim overschreden door bijkomende kosten voor de GI's, zoals extra indexering en beschikbaarheidsfinanciering. In het nieuwe tarief 2024 en 2025 zitten deze bijkomende kosten in het tarief en worden niet meer apart doorberekend. Bij een relatief gelijkblijvend aantal beschermingsmaatregelen 2023 en de nieuwe tarieven van 2024, komen we op ingeschatte afwijking van € 338.000 voor 2025 en verder tov van de huidige begroting. - Onderbouwing: begroot: 527.000 / uitgegeven aan maatregelen 2023: ong. 679.000 = - 152.000 afwijking + 195.000 (inschatting 10% tariefsverhoging) = 347.000 (afgerond 338.000).

Progr.	Onderwerp	Begrotingspost	2025	2026	2027	2028	Toelichting en onderbouwing
4	Wmo begeleiding (uitkeringen in natura & uitkeringen PGB)	667100 / 43410 & 43411	112.000	112.000	112.000	112.000	Aanpassing raming voor voorzieningen Wmo begeleiding op basis van recentere gegevens over de aantallen indicaties en de indexering van de tarieven. In 2023 was er een geleidelijke stijging te zien in het aantal indicaties voor begeleiding. We verwachten dat eind 2024 er 376 cliënten in begeleiding zullen zijn. Deze stijging verloopt geleidelijk en er wordt gestuurd op afschaling, normalisatie en het gebruik van voorliggende voorzieningen. Voor de jaren 2026 en volgende gaan we vooralsnog uit van een gelijkblijvend aantal indicaties voor begeleiding. De doorgevoerde indexering van de tarieven voor de producten begeleiding Zorg in natura in 2023 en 2024 en de verwachte indexering vanaf 2025 leidt tot een kostenstijging van circa € 133.000. De kosten voor de PGB's begeleiding stijgen. Deze stijging wordt meer dan gecompenseerd door een wijziging in de mix van type indicaties voor begeleiding Zorg in natura dan waarmee in de raming voor de begroting 2024 rekening was gehouden. Bijvoorbeeld minder (duurdere) indicaties Begeleiding stabilisatie midden en hoog en meer (goedkopere) indicaties Begeleiding stabilisatie laag. Per saldo heeft dit een positief effect op de raming van circa € 21.000.
4	Wmo huishoudelijke hulp (uitkeringen in natura)	667101 / 43410	292.000	359.000	359.000	459.000	Aanpassing raming voor voorzieningen Wmo huishoudelijke ondersteuning op basis van recentere gegevens over de aantallen indicaties en de indexering van de tarieven. In 2023 was er een toename van 49 voorzieningen voor huishoudelijke ondersteuning waarmee het totaal aantal voorzieningen eind 2023 945 bedraagt. De stijging bleef beperkter dan was verwacht. Een mogelijke verklaring hiervoor kan de inzet van reablement zijn geweest, waardoor veel aanvragen voor huishoudelijke ondersteuning zonder of met een lichtere Wmo-indicatie opgelost konden worden. De stijging in cliënten vond vooral plaats in de groep van HO-light, in plaats van de verwachte groep van HO-stabilisatie. De doorgevoerde indexering van de tarieven voor de producten Huishoudelijke ondersteuning Zorg in natura in 2023 en 2024 en de verwachte indexering vanaf 2025 leidt tot een kostenstijging van circa € 470.000. Daarnaast verwachten we in 2024 en 2025 een stijging van 60 indicaties voor huishoudelijke ondersteuning per jaar. Deze stijging is wel lager dan waarmee in de begroting 2024 rekening werd gehouden. Daarnaast wordt een kostenbesparing gerealiseerd door een andere mix van type indicaties voor huishoudelijke ondersteuning dan waarmee in de raming voor de begroting 2024 rekening was gehouden. Bijvoorbeeld minder (duurdere) indicaties HO stabilisatie en meer (goedkopere) indicaties HO stabilisatie light. Vanaf 2027 is een aanname gedaan dat de te verwachten groei van het aantal actieve indicaties €100.000 per jaar extra kost. Omdat in deze Kadernota de jaarschijf 2028 wordt toegevoegd is dat de reden voor het grotere verschil ten opzichte van de jaren daarvoor.
5	Realisatie resterende taakstelling Mens en Maatschappij	600801 / 43878	171.000	171.000	171.000	171.000	Zoals in de kadernota is toegelicht is de resterende taakstelling Mens en Maatschappij gerealiseerd en wordt daarme financieel ingeboekt.
4	Bijdrage gemeenschappelijke regeling Werkplein (obv conceptbegroting 2025)	Diverse productnummers (bijdrage GR en Uitk. BUIG en Wet inburgering)	333.000	339.000	396.000	407.000	Op basis van de concept begroting 2025-2028 van de gemeenschappelijke regeling Werkplein Hart van West-Brabant zijn de ramingen geactualiseerd. Daarnaast zijn de ramingen geactualiseerd van de hiermee samenhangende opbrengsten, te weten de rijksbijdrage BUIG en de specifieke uitkering Wet inburgering. Ten slotte zijn de stelposten die in de begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027 waren opgenomen voor de plustaak Voorzieningenwijzer en Verhoging van de bijstandsnorm ingezet ter dekking van de bijdrage aan het Werkplein.

Progr.	Onderwerp	Begrotingspost	2025	2026	2027	2028	Toelichting en onderbouwing
4	Bijdrage gemeenschappelijke regeling WVS (obv conceptbegroting 2025)	664000 / 44332	17.000-	18.000	48.000	64.000	Op basis van de concept begroting 2025-2028 van de gemeenschappelijke regeling WVS zijn de ramingen van de gemeentelijke bijdrage in het exploitatietekort van WVS geactualiseerd. De concept-begroting wordt door WVS nog aangeboden voor de zienswijzeprocedure.
4	Bijdragen gemeenschappelijke regelingen ggd, Regionaal bureau leren	Diverse productnummers - bijdragen GR-en (WVS, regionaal bureau leren)	41.000	41.000	41.000	41.000	De gemeenschappelijke regelingen waaraan de gemeente deelneemt passen in hun meerjarenbegroting steeds vaker een meerjarige (cumulatieve) indexering van lonen en prijzen toe, waardoor de gemeentelijke bijdrage per jaar steeds verder oploopt. De gemeente past deze werkwijze in de eigen begroting niet toe, met name niet bij de raming van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Uitgangspunt voor de gemeentelijke begroting 2024 was om de bijdrage aan een GR die voor 2024 is berekend in de daaropvolgende jaren gelijk te houden. De loon- en prijsindexering voor 2025 - die de gemeenschappelijke regelingen al wel in hun meerjarenraming 2025-2027 bij de begroting 2024 hadden verwerkt - zal nu wel in de begroting 2025-2028 van de gemeente Moerdijk verwerkt gaan worden. Omdat de concept-begrotingen 2025 van de gemeenschappelijke regelingen nog niet zijn ingediend, wordt hiervoor nu gebruik gemaakt van de vastgestelde begrotingen 2024 en de daarin opgenomen meerjarenramingen 2025 e.v.In de voorbereiding op de Kadernota / begroting 2024 is het bedrag in beeld gebracht wat gemeenschappelijke regelingen aan loon- en prijsindexeringen vanaf 2025 in hun begrotingen 2024 hadden opgenomen. Voor het jaar 2025 betrof dit € 180.000. Nu voor de Kadernota 2025-2028 wordt € 180.000 aangehouden voor alle jaren. De oploop van het bedrag vanaf 2026 wordt nu niet aangemeld, omdat dat te maken heeft met de indexering voor 2026 en daarna, omdat gemeenschappelijke regelingen de indexeringen cumulatief in hun ramingen verwerken.
5	Bijdrage gemeenschappelijke regeling ICT WBW (obv conceptbegroting 2025)	600465/ 44330	136.000	136.000	132.000	132.000	De bijdrage aan ICT WBW zal op basis van de voorlopige begrotingscijfers van deze GR in 2025 aanzienlijk gaan toenemen. De hogere kosten zijn een gevolg van kostenstijgingen op alle onderdelen van de begroting van ICT WBW. Zoals stijging loonkosten, kosten Microsoftlicenties en van de kosten bij de dienstverlenende bedrijven m.b.t. de gemeenschappelijke infrastructuur. Daarnaast is het aantal accounts bij de gemeente Moerdijk flink toegenomen, waardoor het procentuele aandeel van Moerdijk t.o.v. de andere deelnemers iets is verhoogd.
5	OZB opbrengsten niet woningen	606201 en 606202	-	-	-	951.000-	Raming jaarschijf 2028. Toename t.o.v. raming 2027 als gevolg van verwachte nieuwbouw
5	OZB opbrengsten woningen	606101/82210	-	-	-	95.000-	Raming jaarschijf 2028. Toename t.o.v. raming 2027 als gevolg van verwachte nieuwbouw
	TOTAAL		**3.582.000**	**3.592.000**	**3.326.000**	**2.407.000**	
	waarvan incidenteel		**340.000**	**250.000**	**-**	**-**	
	waarvan structureel		**3.242.000**	**3.342.000**	**3.326.000**	**2.407.000**	

Bijlage 2 - Actualisatie eerdere nieuwe ontwikkelingen

-/- = voordeel

Progr. Nr.	Omschrijving	I of S	Investerings-bedrag oud	Investerings-bedrag nieuw	2025	2026	2027	2028	Toelichting
	Toevoegen jaarschijf 2028				€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.336.000	Toevoegen oorspronkelijke raming stelpost nieuw beleid 2028
2	Brandweergarage Willemstad	S	€ 825.000	€ 1.800.000	€ -41.250	€ 49.266	€ 48.656	€ 48.047	O.b.v. recente nadere uitwerking, zie ook RIB + realisatie in 2025, na de zomer volgt raadsvoorstel met definitieve kostenraming.
2	Brandweergarage Willemstad: tijdelijke locatie	I			€ 150.000	€ 0	€ 0	€ 0	Zie hierboven
2	Afschaling N285; bijdrage aan provincie voor rotonde	I			€ 0	€ -400.000	€ 400.000	€ 0	Oplevering randweg is verschoven naar juli 2027
2	Afschaling N285; werkzaamheden gemeente	S	€ 2.530.000	€ 2.660.000	€ 0	€ 0	€ -164.450	€ 10.980	Investeringsbedrag geïndexeerd + afronding naar 2027
2	Schoolontwikkeling Willemstad: accommodatie Kogelvangers (kleedruimten en kantine)	S	€ 1.250.000	€ 2.737.500	€ 0	€ -71.875	€ -70.859	€ 87.563	Investeringsbedrag aangepast o.b.v. alternatief 2 raadsvoorstel met indexering + afronding naar 2027
2	Schoolontw.Willemstad, bouw gemeenschapshuis	S	€ 4.550.000	€ 4.720.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ -261.625	Investeringsbedrag geïndexeerd + afronding naar 2028
2	Schoolontw.Willemstad: bouw school + gymzaal	S	€ 8.450.000	€ 8.767.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ -422.500	Investeringsbedrag geïndexeerd + afronding naar 2028
2	Scholen Fijnaart (investering betreft alleen bouwkosten schoolgebouwen; bijkomende kosten nog niet bekend)	S	€ 10.300.000	€ 11.402.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 55.100	Normbedrag geïndexeerd voor 2024 t/m 2027
2	Scholen Klundert (investering betreft alleen bouwkosten schoolgebouwen; bijkomende kosten nog niet bekend)	S	€ 10.625.000	€ 11.060.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Normbedrag geïndexeerd voor 2024 t/m 2028
2	MFA D'ouwe school Noordhoek	S	€ 2.700.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Woonkwartier investeert, gemeente betaalt kostendekkende huur
2	Vervangende nieuwbouw Niervaert (kap. last)	S	€ 19.700.000	€ 22.000.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ -1.132.750	Investeringsbedrag aangepast aan de actuele inschatting zoals benoemd in het raadsvoorstel december 2023 + realisatie naar 2029

Progr. Nr.	Omschrijving	I of S	Investerings-bedrag oud	Investerings-bedrag nieuw	2025	2026	2027	2028	Toelichting
2	Toekomstbestendige gymaccommodaties Zevenbergen: nieuwbouw gymzaal Droge Mark (alleen bouwkst.)	S	€ 2.775.000	€ 3.160.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Investeringsbedrag geïndexeerd + afronding naar 2029
5	Integrale aanpak arbeidsmigratie: extra inkomsten gemeentefonds en/of toeristenbelasting m.b.t. arbeidsmigranten	S			€ 225.000	€ 225.000	€ 0	€ 0	Realisatie een jaar doorgeschoven
	Totaal				**€ 333.750**	**€ -197.609**	**€ 213.347**	**€ 720.814**	
	waarvan incidenteel				**€ 150.000**	**€ -400.000**	**€ 400.000**	**€ 0**	
	waarvan structureel				**€ 183.750**	**€ 202.391**	**€ -186.653**	**€ 720.814**	

Bijlage 3 - Nieuwe ontwikkelingen

-/- = voordeel

Ontw. nr.	Progr. Nr.	Omschrijving	I of S	Investerings-bedrag	2025	2026	2027	2028
2.1	2	Capaciteit vergunningverlening evenemen-ten (0,6 fte)	S		53.000	53.000	53.000	53.000
2.1	2	Capaciteit vergunningverlening evenemen-ten (dekking binnen kostendekkendheid leges)	S		53.000-	53.000-	53.000-	53.000-
2.2	2	Capaciteit Programma Veiligheid op orde (3 fte)	S		291.000	291.000	291.000	291.000
2.2	2	Capaciteit Programma Veiligheid op orde (3 fte)	I		41.000	-	-	-
2.3	2	Organisatie buitensport op orde	I		215.000	215.000	-	-
2.4	2	Capaciteit buitendienst als gevolg van areaaluitbreiding (ingroei naar 3 fte)	S		61.000	122.000	183.000	183.000
2.4	2	Capaciteit buitendienst als gevolg van areaaluitbreiding (aanschaf bus)	S	55.000	-	2.000	9.000	9.000
2.5	2	Capaciteit toezichthouder kabels en leidingen (1 fte)	S		88.000	88.000	88.000	88.000
2.5	2	Capaciteit toezichthouder kabels en leidingen (extra opbrengsten)	S		88.000-	88.000-	88.000-	88.000-
3.1	3	Capaciteit strategische positionering (1 fte)	S		110.000	110.000	110.000	110.000
3.2	3	Werkbudget Powerport	I		215.000	182.000	-	-
3.3	3	Werkbudget stedelijke regio's West-Brabant West & Breda -Tilburg	S		152.000	152.000	152.000	152.000
4.1	4	Capaciteit Schuldhulpverlening (0,88 fte)	S		90.000	90.000	90.000	90.000
4.2	4	Capaciteit Strategisch advies sociaal domein (1 fte)	S		110.000	110.000	110.000	110.000
4.2	4	Capaciteit Strategisch advies sociaal domein (werkbudget)	I		100.000	100.000	-	-
4.3	4	Capaciteit Programma Nieuwkomers (3 fte)	I		295.000	295.000	185.000	-
4.3	4	Capaciteit Programma Nieuwkomers (dekking reserve)	I		295.000-	295.000-	185.000-	-
4.4	4	Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)	S		257.000	257.000	257.000	257.000
4.4	4	Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (aanwezige dekking)	S		126.000-	120.000-	120.000-	120.000-
4.5	4	Versterken van het Algemeen Maatschappelijk Werk als voorliggende voorziening	S		126.000	126.000	126.000	126.000
4.6	4	Bijdrage Safegroup Breda	I		139.000	75.000	-	-
5.1	5	Doorontwikkeling gebiedsgericht werken	I		125.000	125.000	-	-
5.2	5	Capaciteit arbobeleid	I		55.000	-	-	-
5.3	5	Capaciteit communicatie (0,67 fte)	S		52.000	52.000	52.000	52.000
5.4	5	Capaciteit werving en selectie (1,78 fte)	I		158.000	158.000	-	-
		Totaal			**2.171.000**	**2.047.000**	**1.260.000**	**1.260.000**
		waarvan incidenteel			1.048.000	855.000	-	-
		waarvan structureel			1.123.000	1.192.000	1.260.000	1.260.000

Bijlage 4 - VNG begrotingsadvies 2025-2028

Op de volgende pagina's is het VNG begrotingsadvies 2025-2028 in zijn geheel opgenomen.

Aan de leden

Datum
1 maart 2024
Ons kenmerk
U202400109
Lbr. 24/005
Telefoon
070 373 8393

Onderwerp
Begrotingsadvies 2025-2028

Geachte leden van college en gemeenteraad,

Tijdens de Algemene Ledenvergadering 2023 van de VNG is de resolutie ‘Naar een rechtvaardig, duurzaam en solide meerjarig financieel perspectief’ aangenomen. Aansluitend heeft de VNG - voor het eerst in haar bestaan - een begrotingsadvies uitgebracht voor uw meerjarenbegroting 2024-2027. Wij hebben gemerkt dat vrijwel alle gemeenten ons advies hebben betrokken bij hun besluitvorming over de begroting. Wij ontvingen vanuit verschillende gemeenten de vraag om ook dit jaar met een advies voor de meerjarenbegroting 2025-2028 te komen. Op aanraden van de VNG-commissie Financiën heeft het VNG-bestuur daartoe inderdaad besloten. Het begrotingsadvies bestaat uit 2 delen: een eerste deel in deze brief en een tweede deel volgend op het verschijnen van de meicirculaire.

Advies in het kort:

- Bereid ombuigingen voor waartoe in uw gemeente besloten zal worden indien de korting van € 3 miljard vanaf 2026 niet wordt teruggedraaid of verzacht. Breng deze zo goed mogelijk in kaart, maar zet ze nog niet in gang.
- Presenteer deze gevolgen financieel én inhoudelijk zo scherp mogelijk.
- Betrek daarbij het advies van de Taskforce Taken en Middelen, die aangeven vooral te focussen op taken in medebewind. We realiseren ons dat dit voor elke gemeente een eigen afweging vraagt, die tot andere keuzes kan leiden.
- Beschrijf in ieder geval de 5 meest significante ombuigingsmaatregelen, hun consequenties en het taakveld dat daarmee geraakt wordt.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Nassaulaan 12 Den Haag | Postbus 30435 | 2500 GK Den Haag
070 - 373 83 93 | info@vng.nl

Overwegingen
We realiseren ons dat op dit moment in vrijwel alle gemeenten gesprekken over mogelijke ombuigingen worden gevoerd. We willen er echter ook op wijzen dat de gesprekken vanuit de VNG met het demissionaire kabinet over de kortingen vanaf 2026 nog niet zijn afgerond. Ook heeft de ALV op 1 december onze inzet voor afspraken met het nieuwe kabinet vastgesteld. Daarin staan duidelijke randvoorwaarden: de opschalingskorting moet worden afgeschaft, de korting op het accres moet worden hersteld en er moet een goede afspraak komen over de groei van het gemeentefonds, die rekening houdt met de ontwikkeling van de zorgkosten.
De financiële situatie voor gemeenten is daarmee het best te omschrijven als *'prepare for the worst, hope for the best'.* Het is verstandig om na te denken over maatregelen, tegelijkertijd willen we voorkomen dat gemeenten te vroeg onnodige en onomkeerbare ombuigingen in gang zetten.

De lopende kabinetsformatie en de demissionaire status van het huidige kabinet maken het lastig om een inschatting te maken op welk moment exact meer duidelijkheid is te verwachten. Met het demissionaire kabinet is afgesproken in april opnieuw te overleggen over het schrappen van de opschalingskorting. Daarmee zou de korting van € 3 miljard met € 675 miljoen worden verminderd. Van kabinetszijde is daarbij wel aangegeven dat besluitvorming afhangt van de stand van zaken van de kabinetsformatie en de bredere financiële context. Pas na het verschijnen van de meicirculaire ontstaat dus duidelijkheid over de opschalingskorting.

Begrotingsadvies in 2 delen
Vanwege de onzekerheid over de ontwikkelingen op de korte termijn, kiezen we ervoor om u een advies te geven in 2 delen. Dit eerste advies roept op eventuele ombuigingen nog niet in gang te zetten, maar wel zo goed mogelijk in kaart te brengen en geeft daarvoor de nodige tips en achtergrondinformatie. We hopen dat de informatie in deze brief behulpzaam is in het gesprek over de ombuigingen tussen raad en college.

Het tweede deel van het advies voor de meerjarenbegroting 2025-2028 volgt kort na de meicirculaire, tenzij er eerder een nieuw kabinet aantreedt. Vorig jaar heeft de VNG geadviseerd voor de jaren 2024 en 2025 een sluitende begroting te presenteren, maar voor de jaren daarna de tekorten zichtbaar te maken. Het ligt op dit moment niet voor de hand is dat wij soortgelijk advies voor de meerjarenbegroting 2025-2028 zullen afgeven. Alleen het begrotingsjaar 2025 zou dan sluitend zijn. Hoewel dit strikt genomen binnen de toezichtregels zou passen, zou het in onze ogen onverantwoord zijn niet te anticiperen op de door het rijk ingeboekte korting van € 3 miljard vanaf 2026.

Zichtbaar maken effecten korting
Vorig jaar heeft de VNG de Taskforce Taken en Middelen onder voorzitterschap van Alexander Rinnooy Kan in het leven geroepen. Ondersteund door onderzoeksbureau BMC heeft de taskforce zich gebogen over de vraag wat de gevolgen zouden zijn, indien de korting van € 3 miljard onverkort doorgevoerd zou worden. De taskforce concludeerde dat de korting reële gevolgen gaat hebben voor alle gemeenten, op vrijwel alle beleidsterreinen. We willen deze gevolgen van de keuzes van het kabinet duidelijk laten zien: de gemeentelijke financiën zijn onvoldoende om het huidige takenpakket op hetzelfde niveau voort te zetten.

Daarom adviseren wij de gevolgen van de korting van € 3 miljard zowel financieel als inhoudelijk zo scherp mogelijk te presenteren.

Eerste deel van het begrotingsadvies
Ons advies is daarom is als volgt:

1. Stel een reële meerjarenbegroting 2025-2028 op

Breng allereerst, in lijn met het advies vorig jaar, de begroting zo reëel mogelijk in beeld. Dat zal naar verwachting tot een tekort leiden vanaf 2026, waardoor er ombuigingen zullen moeten worden voorbereid.

2. Breng de maatregelen in beeld die nodig zijn om het tekort dat optreedt bij een reële begroting 2025-2028 te mitigeren, met zowel de financiële als inhoudelijke consequenties

De Taskforce Taken en Middelen onder leiding van Rinnooy Kan biedt in haar bericht en advies 3 mogelijkheden om met de korting om te gaan:

   a. (deels) dichten door het verhogen van de OZB
   b. bezuinigingen op autonome taken
   c. bezuinigingen op medebewindstaken.

3. Betrek daarbij de aanbevelingen van de Taskforce Taken en Middelen

De taskforce drukt gemeenten op het hart vooral te focussen op bezuinigingen op medebewindstaken. Belangrijkste argument hiervoor is dat het gaat om een niet-taakgebonden korting die door het rijk is doorgevoerd. Daarmee ligt het voor de hand om ook op taken die voor het rijk worden uitgevoerd te besparen.

De taskforce merkt ook op dat aan de autonome taken verhoudingsgewijs minder wordt uitgegeven (in totaal ca. € 13 miljard) dan aan taken in medebewind (ca. € 23 miljard). Daarnaast is juist op die taken al veel bespaard om de groei van de uitgaven in het sociaal domein op te vangen.
Een verhoging van de OZB acht de Taskforce ook niet logisch. Om het hele tekort op te vangen zou de OZB gemiddeld (!) met zo'n 60% moeten stijgen. Die stijging zou moeilijk uitlegbaar zijn: de inwoners krijgen er immers geen extra voorzieningen voor terug.
Wij onderschrijven dit advies van de Taskforce, maar realiseren ons dat dit voor elke gemeente een eigen afweging vraagt die tot andere keuzes kan leiden.

Uniforme presentatie consequenties
Voor de gesprekken die wij namens u met het rijk blijven voeren, is een goed totaaloverzicht van de keuzes die gemeenten voornemens zijn te maken essentieel. Wij leggen ons namelijk niet neer bij de korting. Met dit totaaloverzicht wordt pas echt duidelijk waar de korting van € 3 miljard in de praktijk toe zal leiden. Dat overzicht is door ons alleen op te stellen als die informatie op een min of meer vergelijkbare wijze is opgenomen in uw kader- of voorjaarsnota of uiteindelijke begroting.

Wij willen u daarom verzoeken een onderdeel *'Maatregelen vanwege korting gemeentefonds 2026 en verder'* op te nemen in uw kader- of voorjaarsnota en het proces daar naartoe. Beschrijf de nieuwe of voorgenomen bezuinigingsmaatregelen, maar ook bezuinigingen waartoe – vooruitlopend op de financiële situatie in 2026 – al eerder is besloten.

Beschrijf in ieder geval de 5 meest significante ombuigingsmaatregelen en consequenties en het betreffende taakveld dat daarmee geraakt wordt.

Het Interprovinciaal Overleg (IPO) en het ministerie van Binnenlandse Zaken zijn in kennis gebracht van dit begrotingsadvies. We zijn voornemens om het tweede deel van het advies – net als bij ons begrotingsadvies vorig jaar – in afstemming met de provinciale toezichthouders op te stellen.

Meer informatie
Mocht u vragen hebben naar aanleiding van deze ledenbrief, dan kunt u contact opnemen met ons Klantcontactcentrum info@vng.nl of 070-373 83 93.

Tot slot
Ik begrijp dat de voortdurende onzekerheid over de financiën veel vraagt van u als gemeentebestuur, maar ook uw gemeentelijke organisatie en uw partners. In een tijd waarin de maatschappelijke opgaven groot zijn en om investeringen vragen, is de structurele financiële dekking daarvoor helaas ontoereikend.

Ik vertrouw erop dat dit advies u ondersteunt bij het gesprek binnen uw gemeente over mogelijke keuzes in uw meerjarenbegroting 2025-2028.

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

L.K. Geluk
Algemeen directeur